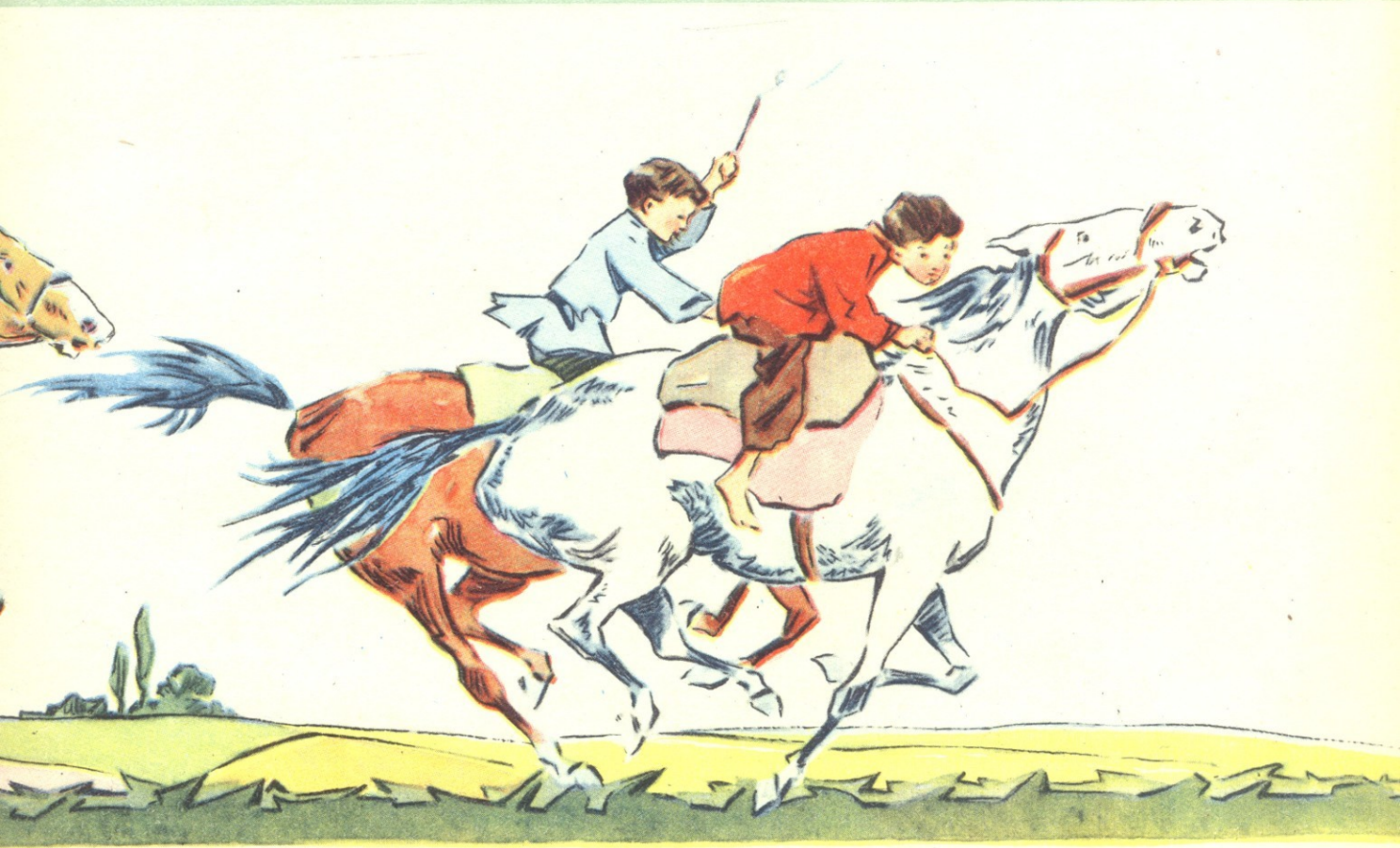

50

საქართველოს
ბიბლიოთეკა

პიონერი 11
1960

ქართველი
წიგნწერების
კავშირები

საზეიშო

მორის ფოსნიველი

პორთულა თბილის ქალაქი
შრომნებითა და ღროშებით,
ვით ყვავილები, ქუჩებში
პოქტრიალებენ ნორჩები.

მოქყავთ გულთესრა მტრელები,
დეღუნებენ და მღერიან.
„რა კარგი დილა დამდგარა,
რა კარგი ნოემბერია!“

გულებს ათბობენ გულები,
ხელებს ათბობენ ხელები...
„მშვილობას“ წერენ ღრუბლებზე
ლურჯფერა ლაინერები.

— ეს შუქ-ვარსკვლავი ვისია,
მზეს რომ მეფიზრად მისვლია?
— ეს ყინულმჭრელი ვისია,
ზღვებს რომ მისერავს რისხვიანს?

— ცას რომ ნიაპობს ნისლიანს
ეს თანამგზავრი ვისია?
— ვისია ეს ბაღ-ვენახი,
— ეს თურინჯები ვისია?

— ვისია ღროშა წითელი?
— ჩვენია!—ვამბობთ გულადად.
— ვისია ეს მზე, ეს მიწა,
ერთურთს ჩაკრული ძმურადა?

— ჩვენია! — ერთხმად ვგუგუნებთ,
არ დაგვეთმობა არც როდის!
ამოდის მზე მშვიდობისა,
ხალხთა ძმობის მზე ამოდის...

ხელებს ეძებენ ხელები,
გულნი გულდაგულ მღერიან:
„რა ტურფა დილა დამდგარა,
რა კარგი ნოემბერია!“

პ ი თ ნ ე რ ი

საქართველოს ალკა
ცენტრალური კომიტეტისა
და ვ. ი. ლენინის
სახელმწიფოს ნორჩ
პროფესორთა ორგანიზაციის
კმეხუბლიკური საბჭოს
ყოველთვიური საბავშვო
ფურცალი

11

ნოემბერი
1960

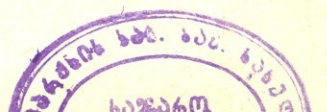
გამოცემის წელი
XXXIV

შინაარსი

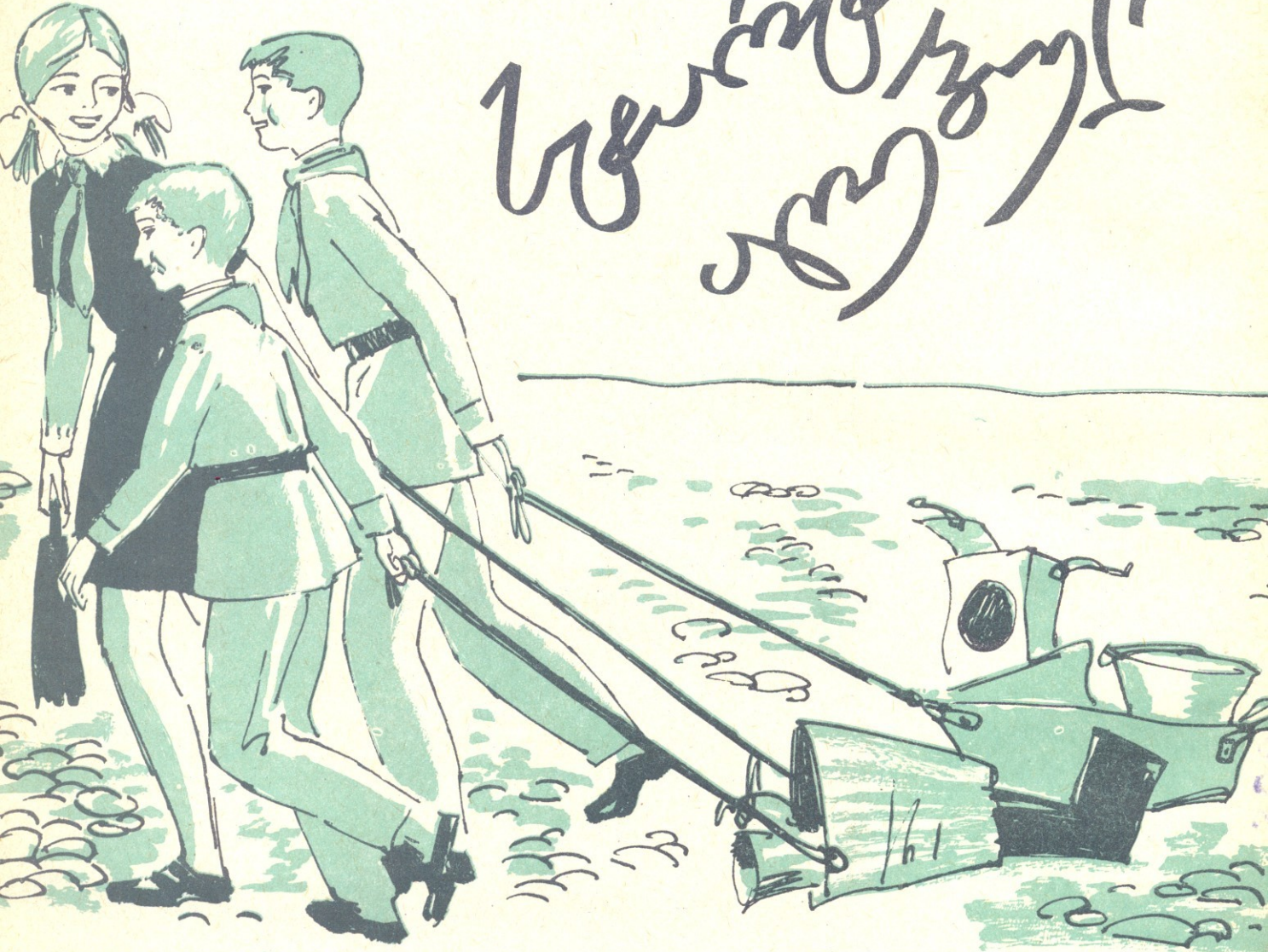
მ. ფოცხიშვილი—საზეიმო (ლექსი) . . . გარეკანის	2
ორწლედის სტარტი აღებულა (წერილი)	2
ბ. ხეიანიანი—სომეხი ხალხის დიდი ზეიმი (წე- რილი)	4
ხ. გიულნაზარიანი—ხუთიანი (მოთხრობა. სომხუ- რიდან თარგმნა ივ. დავითიანიმა)	6
ა. არუთინიანი—ერევანი (ლექსი. სომხურიდან თარგმნა ნ. კილასონიამ)	7
მ. არუთინიანი—გეჯერა (ლექსი. სომხურიდან თარგმნა ს. შამფრიანიმა)	7
გ. ბელიძე—გული გულს იცნობს (ნარკვევი)	8
ლ. ტოლსტოი—ლომი და ძალი (ნამდვილი ამბა- ვი. თარგმნა ს. აბულაძემ)	10
ლ. ტოლსტოი—ორი ვაჭარი (იგავი. თარგმნა ს. აბულაძემ)	11
კ. კალაძე—თოვლის თევზადასავალი (პოემა)	13
ზ. ორბელი—ინტერნატის ერთი დღე (რეპორტაჟი)	16
ვ. შაუფი—ყარყატ ხალიფას ამბავი (ზღაპარი. გერ- მანულიდან თარგმნა ც. კახიანიმა)	19
ა. გაჩეჩილაძე—სუვენირი, რომელიც შთაბეჭდი- ლებებს აცოცხლებს	24
თ. კიკნაძე—ჩემი არწივი (ნამდვილი ამბავი)	26
ტექნიკის სამყაროში	27
გ. ივანიშვილი—გურამი ნიშანში ესერის (ფელე- ტონი)	28
რა ვიკითხოთ	29
მ. ზვიადაური—რომ დათვალო, ვერ დათვალო (ლექსი)	29
კ. გლადკოვი—ვინა ხართ? (წერილი)	30
მოკლედ ყველაფერზე	32
თავისუფალ დროს . . . . . გარეკანის	3
გარეკანზე—„მარულა“, ნახატი გ. ჩოინიშვილისა. ქურნალი დასურათებულია მხატვრების: ე. ამბოკა- ძის, თ. ხაჩსონაძის, დ. ნოდიასა და ნ. შალიკაშვილის მიერ.	

რედაქტორი რევაზ შარგოანი
სარედაქციო კოლეგია: შ. ბერიანიძე,
რ. ელანიძე, მ. დებანიძე (პ/მგ. მდივანი),
მარიჯანი, რ. ქორქია, გ. ფოცხიშვილი
(სამხატვრო რედაქტორი).

სწავლა

ორ ოქტომბერს, პიონერული ორწლედის სტარტის აღების დღეს, 1-ლი სკოლის 18 რაზმი პიონერულ ხაზზე დადგა. რაზმეულის საბჭოს თავმჯდომარის ნანა მუსერიძის წინადადებით პიონერებმა ერთსულოვნად გადაწყვიტეს აქტიური მონაწილეობა მიიღონ შეფობაში, რომელიც საქართველოს პიონერულმა ორგანიზაციამ რკისრა ჩვენი რესპუბლიკის შვიდწლედის „დიად ქიმიანზე“ — რუსთავის

კაპროლაქტამის ქარხნის ასაგებად და მანქანა-დანადგარების დასამზადებლად.

— ჩვენი სკოლის რაზმეულის ცალკეულმა რაზმებმა, — თქვა ნანა მუსერიძემ, — იკისრეს თითო ტონა ლითონის ჯართის შეგროვება; ეს კი ნიშნავს, რომ რაზმეული წლის ბოლომდე 18 ტონა ჯართს ჩააბარებს სამშობლოს და ამით თავის წვლილს შეიტანს რუსთავის ახალი, დიდი საწარმოს მშენებლობაში.

შეხუთეკლასელების სახელით მე-13 რაზმის საბჭოს თავმჯდომარემ მანანა ხუციშვილმა ილაპარაკა. „ჩვენმა რაზმმა, — თქვა მან, — გადაწყვიტა სკოლის ეზოს გამწვანებაზე იზრუნოს. დავრგავთ და ვახარებთ ხეებს, გავაშენებთ გაზონებსა და ყვავილნარებს“...

— ყურადღება! — გაისმა თბილისის 55-ე სკოლის რაზმეულის საბჭოს თავმჯდომარის თინა მაჭავარიანის ხმა და რაზმეული სმენად გადაიქცა.

— რაზეულო, სწორდი!
— სმენა!

და თინა მაჭავარიანმა უფროს პიონერხელმძღვანელს უპატაკა რაზეულის მზად ყოფნა პიონერული ორწლედის სტარტის აღებისათვის. პიონერებმა მთელი გულისყურით მოუსმინეს უფროს პიონერხელმძღვანელის საუბარს პიონერული ორწლედის მნიშვნელობის შესახებ და შემდეგ ყველამ ერთსულოვნად მიიღო გადაწყვეტილება, რომ ორწლედის ბოლოსათვის რაზეულოში არც ერთი ოროსანი არ ეყოლებათ, შეაგროვებენ და სამშობლოს ჩააბარებენ 60 ტონა ლითონის ჯართს, გამოზრდიან 100 კურდღელს, 100 ფრთა ქათამს და მოუვლიან ფუტკრის ოთხ ოჯახს.

მოუთმენლად ელოდნენ პიონერული ორწლედის დაწყებას თბილისის მე-14 საშუალო სკოლის პიონერები. ეს დღეც დადგა. უფროსი პიონერხელმძღვანელის მერი ფირცხალავას მისალმების შემდეგ ხაზზე ჩამწკრივებულ პიონერებს სიტყვით მიმართა წარჩინებულმა მოსწავლემ მზია ოდიკაძემ. — ჩვენი რაზეულო, — სთქვამან, — შეფობას უწევს ლენინის რაიონის ერთ-ერთი ქუჩას, რომელიც „პიონერის“ სახელს ატარებს, უფლის მწვანე ნარგავებს, იცავს სისუფთავეს. ამ საქმეში თავი ისახელეს ჩვენი სკოლის მე-7 კლასელებმა: თამაზ ლებანიძემ, კუჭური გიორგიძემ, თინა გედევანიშვილმა და სხვებმა. წინააღმდეგა შემომავს, პიონერის ქუჩაზე გაგაშენოთ ყვავილნარი და დეკორატიული მცენარეებით დავამშვენოთ იგი.

რაზეულომა ერთსულოვნად მიიღო ეს წინადადება და მაშინვე გადაწყვიტეს საქმეს დროულად შეუდგნენ. პიონერულ ორწლედში ბევრი საინტერესო ღონისძიება დასახული. ცნობილია, რომ თბილისის ზღვაზე შეიქმნება „პიონერული ფლოტილია“. ამ ფლოტილისათვის აიგება რაზეულის მიერ შეგროვებული ჯართისაგან ერთი მოტორიანი ნავი, —

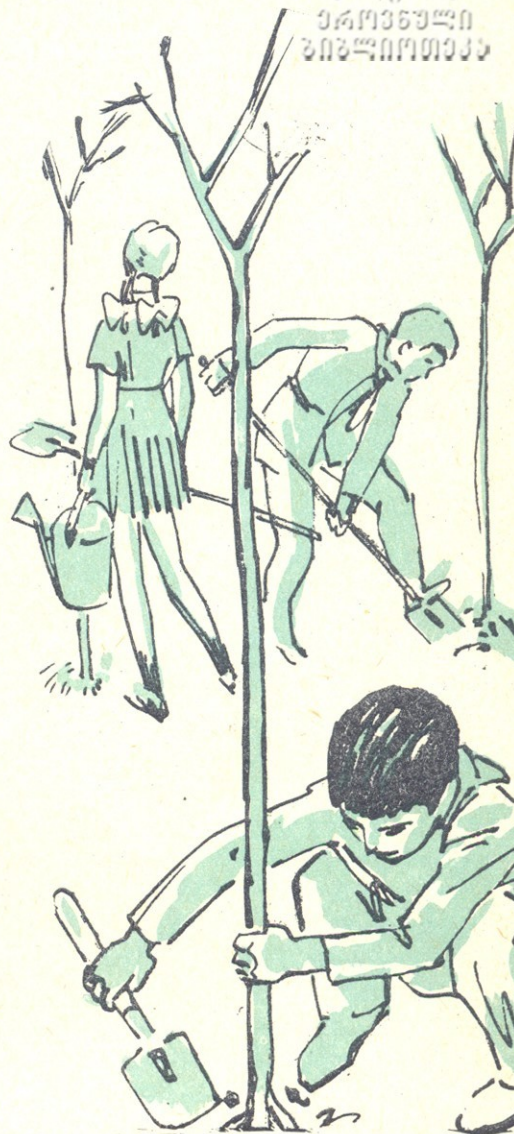
„თბილისის მე-14 საშუალო სკოლის მერცხალი“.

პიონერები შეაგროვებენ 6000 ბოთლს, საშეფო ორგანიზაციის — პლასტმასის ქარხნის ეზოში გააშენებენ პიონერულ ბაღს, რაიონის გაბატონებების დასამშვენებლად გამოიყვანენ კაკლის ხის 300 ნერგს, გაამდიდრებენ სკოლის მეკურდღლეობისა და მეფრინველეობის ფერმებს, გამოზრდიან 50 კურდღელს, 20 ფრთა ქათამს და 30 მტრედს.

თბილისის ლენინის რაიონის პიონერებმა რესპუბლიკური საბჭოს მოწოდების საპასუხოდ გადაწყვიტეს თბილისის ზღვაზე შექმნან „პიონერული ფლოტილია“, რომელსაც საზეიმო ვითარებაში ჩაუშვებენ ზღვაში ვ. ი. ლენინის სახელობის პიონერული ორგანიზაციის დაბადების 40 წლის თავზე. 1962 წლის 19 მაისს

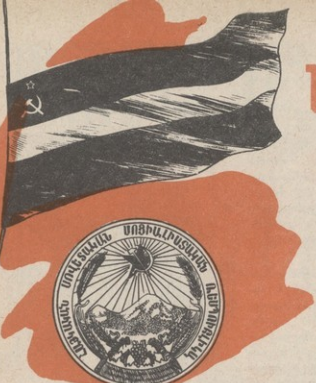
ზღვის პირას ლამაზი ნავსადგური, წითელალმინი გემი და პატარა ნავეები, — ასეთი გეგმა დაისახეს რაიონის პიონერებმა. ამ თაოსნობას აქტიურად გამოეხმაურნენ რკინიგზის პირველი საშუალო სკოლის პიონერები. რაზეულის საბჭოზე განიხილეს ეს საკითხი და ერთხმად გადაწყვიტეს, ფლოტილისათვის ააგონ ერთი მოტორიანი ნავი.

— ჰო, მაგრამ, შეეძლებო? — გაისმა აქეთ-იქიდან. — ამისათვის ხომ ფულია საჭირო. ჩაფიქრდნენ პატარები, იმსჯელეს, ისაუბრეს და გამოსავალსაც მიაგნეს: — შევაგროვოთ ჯართი! დღეისათვის უკვე შეგროვილი გვაქვს 5 ტონა. ჩვენმა პიონერებმა: მანანა ნაკაკიშვილმა, ნინო გამგონიშვილმა, ნადეჟდა პატარქალიშვილმა, გიორგი ბერძენიშვილმა და შოთა გრძელიშვილმა ამ საქმეში სახელი გაითქვეს, თითოეულმა მათგანმა 200 კილოგრამი ჯართი შეაგროვა. ისინი კვლავაც ისახელებენ თავს და სხვებთან ერთად კიდევ მრავალ კილოგრამ ჯართს შეაგროვებენ. თბილისის რკინიგზის პირველი სკოლის პიონერების ერთი ნავიც მიემატება პიონერულ ფლოტილიას.

და განა მარტო თბილისელებმა, — პიონერული ორწლედის იდეა მთელი სერიოზულობით და სიხარულით აიტაცეს ჩვენი რესპუბლიკის ყველა სკოლის პიონერებმა. საქართველოს პიონერები მნიშვნელოვან წვლილს შეიტანენ დიდი შვიდწლედის გრანდიოზული ამოცანების განხორციელებაში და საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების გამარჯვების 40 წლისთავსა და ვ. ი. ლენინის სახელობის საკავშირო პიონერთა ორგანიზაციის 40 წლისთავს სწავლასა და შრომაში საუკეთესო წარმატებებით შეეგებებიან.

სომეხი ხალხის დიდი ზეიმი

ამჟამად, ფრინველი ფენქისა, სიკვდილის მოახლოებას რომ იგრძნობდა, კოკონს აწებდა, მასზე თავს იჭვავდა და შემდეგ კვლავ აღსდგებოდა საკუთარ ფერფლიდან. ძველი ეგვიპტელები ფენქის უცვდავების სიმბოლოდ სთვლიდნენ.

ორმოცი წლის წინ, ამ მითითური ფრინველის მსგავსად, საკუთარ ფერფლიდან აღსდგა სომეხი ხალხი. მის აყვანთან იდგა დიდი ლენინი, პარტია ბოლშევიკებისა. სომეხ მუშებსა და გლეხებს მშური ხელი გაუწოდა რუსმა ხალხმა, საბჭოთა რუსეთმა. მან გაგზავნა სომხეთის მიწებში გმირული მე-11 არმია, რომელსაც კიროვი, ორჯონიკიძე და მიქოიანი ხელმძღვანელობდნენ.

და სომხეთმა, ქვეყანამ ოპღებისა, ცრემლებისა, სიღარიბისა და ძალმობრებისა, 1920 წლის 29 ნოემბერს სამხედროდ მოიშორა ფაშადი დეშაკების რეფორმის, დაამყარა საბჭოთა ხელისუფლება.

გვლამირი ილიას ქე ლენინი სომხეთის სახმედრო-რეფორმაციური კომიტეტისადმი გაგზავნილ დეპეშში ასე წერდა:

«თქვენს სახით მივსაძლები იმპერიალიზმის უღლიდან განთავისუფლებულ შრომებელ საბჭოთა სომხეთს.

ორმოცი წელი... რა არის ორმოცი წელი ისტორიისათვის?

და მაინც, სცადეთ, სომხეთის რუკაზე მონახით ვეალი ამ წლებისა, სცადეთ, თითოეულ ქალაქზე, სოფელზე, ქარხანაზე, ელექტროსადგურზე, არხზე, კლუბზე, კულტურის სახალღეზე, სასწავლებელზე, კურორტზე, სამეცნიერო-საგლევე ინსტიტუტზე პატარა წითელი ვარსკვლავების გაკეთება, — მაშინ ხომ სომხეთის მთელი რუკა ვარსკვლავთა მირიადებით დაიფარება.

რა შედარებაა შეუის რუსეთის პროვინციის — ჩამორჩენილ, მშვიერ, ვალატაკებულ სომხეთისა — და დღევანდელ, აყვავებულ საბჭოთა რესპუბლიკას შორის?

ჯობს, აქ სატყვა ციფრებს დაუყოფნით, და, მათ ილაპარაკონ.

1960 წელს, 1913 წელთან შედარებით, სომხეთის მრეწველობა 70-ჯერ მეტ პროდუქტის უშვებს. მატო რეფორმის სომხეთის ქარხნები საშობალოს 2,6-ჯერ

მეტ ლითონსატრელ დაზგებს მისცემენ, ვიდრე 1913 წელს აწარმოებდა მთელი შეუის რუსეთი.

დღეს საბჭოთა სომხეთი ყოველდღიურად მეტ ელექტროენერჯიას იძლევა, ვიდრე მთელი 1913 წლის განმავლობაში იძლეოდა.

ოფესდაც ჩამორჩენილ, საკუთარ მრეწველობას მოკლებულ სომხეთს აგვამად 30-ზე მეტ საზღვარგარეთულ ქვეყანაში გაატეს სამრეწველო პროდუქციის 80 სახეობა, მათ შორის: ალუმინი, მოლიბდენი, კაუჩუკი, კარბიდი, გერმანატორები, ტრანსფორმატორები, დაზგები, ზუსტი ხელსაწყოები, მანქანები, ავტომანქონები და სხვ.

ერვნის, ლენინკანის, კიროვკანის, კაფანისა და ალავერდის გვერდით აღმოცენდნენ სამრეწველო კერები და ცენტრები — კაკაჯანი, დასტაკერტი, ოქსანიანი...

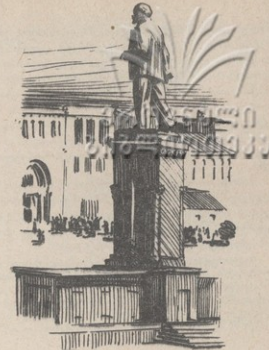
ვის არ გაუტონია სომხეთის ცნობილ ადამიანთა ხსენ-

პოლიტექნიკური ინსტიტუტის შენობა-ნაგებობა.

შეაგრობის სახალღე ერევანში.

ერვნის ჩიხნავის ხაზი, კოლხის მისწავლად იანარა მოხმავდა. 60-ი თბილისელ მისწავლელთა.

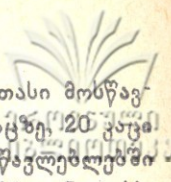

გ. ა. ლენინის ძეგლი ერევანში.

ლები: სოციალისტური შრომის გმირი, მეშხტბა. მელქონიანი, მშენებელი — კოშაკარიანი, მეშხტბა — სიკვდილიანი, მეშხტბა — ს. ამირხანიანი და სხვები.

მრეწველობის მძლავრ აღმავლობას მოსდევს სოფლის მეურნეობის არნახული ზრდა. სრულად იცვალა სახე სომხურმა სოფელმა. ძველი მწიურეთის ნაგებობა, დღეს სოფელს ამშვენებენ კოლმურეთთა ნათელი, კეთილმოწყობილი სახლები: ფრადი ტრევი განსაკუთრებულ ემს

აძლევს ახალ სომხურ სოფელს. არ არის ისეთი სოფელი, სადაც არ იყოს სკოლა, საავადმყოფო, კლუბი და ბიბლიოთეკა. ყველა სოფელში გაყვანილია რადიო და ელექტროხაზები. სოფლის მეურნეობის მექანიზაციისა და შირაქის, თალინის, კოტაიკის, არზნისა და სხვა სარწყავი სისტემების წყალობით, მთიანი სომხეთის ყამირი მიწები აყვავებულ ბაღებად გადაიქცნენ. წლიდან წლამდე იზრდება სოფლის მეურნეობის პროდუქცია. უფრო და უფრო მეტი მოჰყავთ ბამბა, შაქრის ჭარხალი, ბოსტნეული, ყურძენი...

სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოების ზრდის შედეგად, საბჭოთა სომხეთმა, 1958 წელს, სოფლის მეურნეობის ძირითად სახეებში გადაჭარბებით შეასრულა სახელმწიფო დამზადების გეგმა, რითაც მოიპოვა მთავრობის უმაღლესი ჯილდო—ლენინის ორდენი.

რევოლუციამდელი სომხეთი გაუნათლებელი და ჩამორჩენილი ქვეყანა იყო. 1914—1915 წლებში მოსახლეობის ყოველ 100 კაცზე 3,5 მოსწავლე მოდიოდა. საძულველ დაშნაკთა ბატონობის წლებში სომხეთს არც ერთი უმაღლესი სასწავლებელი არ გააჩნდა. ამჟამად საბჭოთა სომხეთში ერთი წერა-კითხვის უცოდინარიც კი არ არსებობს.

ბობს,—რესპუბლიკის 1215 სკოლაში 296 ათასი მოსწავლე დადის. მოსახლეობიდან, ყოველ 100 კაცზე 20 კაცი ზოგადსაგანმანათლებლო და უმაღლეს სასწავლებლებში ეწავლება ცოდნას. ამ მხრივ სომხეთმა გაუსწრო ინგლისს, საფრანგეთს, იტალიას. 11 უმაღლეს, 37 ტექნიკუმსა და სხვა სპეციალურ სასწავლებლებში 33.000 სტუდენტი ირიცხება.

რესპუბლიკის მეცნიერული აზრის ცენტრს წარმოადგენს სომხეთის სსრ მეცნიერებათა აკადემია. ამ აკადემიის ასტროფიზიკურ ობსერვატორიაში ხდება სამყაროს საიდუმლოებათა ამოხსნა; სამეცნიერო-საკვლევ ინსტიტუტებში სწავლობენ ქვიდან ნართის დამზადების მეთოდებს, მიწისქვეშა მდინარეთა გამოყენების ხერხებს, კოსმოსური სხივების ძალთა დამორჩილების საშუალებებს კომუნიზმის მშენებელ ადამიანთა ინტერესებისათვის.

უსაზღვროდ დიდია სომეხი ხალხის მიღწევები, რომლებიც მან საბჭოთა ხელისუფლების წლებში მოიპოვა. სომეხი ხალხი ამაყად გასცქერის განვლილ გზას. მაგრამ კიდევ უფრო ამაყობს თავისი დიდი მომავლით. შეიღწეულად გეგმას მისთვის, ისევე, როგორც ჩვენი სამშობლოს ყველა ხალხისათვის, ახალი ბედნიერება მოაქვს.

ბანი სიკარანიანი

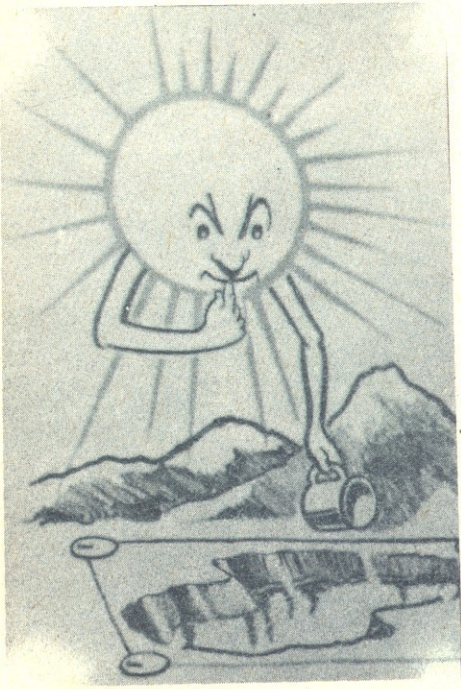
სევანი პრობლემა

სომხეთს არა აქვს ქვანახშირისა და ნავთის საბადოები, ამიტომ ელექტროენერგიის მოპოვება მთლიანად წყალზეა დამოკიდებული, მეორე მხრივ, როგორც ცნობილია, სოფლის მეურნეობაც

დიდად არის დამოკიდებული სარწყავ წყალზე. წყალი კი სევანის ტბაშია და ბუნებრივია, რომ მისი ამ მხრივ გამოყენების იდეა ადრევე დაებადათ მეცნიერებს.

სევანის ტბა უზარმაზარი წყალსაცავია, რომელშიც მდინარეთა წყლისა და ნალექების სახით 1210 მილიარდი კუბური მეტრი წყალი ჩადის. ტბიდან გამომდინარე ერთადერთ მდინარეს—რაზდანს თან მოაქვს მხოლოდ 50 მილ. კუბ. წყალი; ერთი ამდენი მიწაში იფონება, ხოლო ერთი მილიარდი კუბური მეტრი ორთქლდება. მეცნიერებმა დაამტკიცეს, რომ ამდენი წყლის აორთქლება არავითარ გავლენას არ ახდენს ქვეყნის კლიმატზე. წყლის ორთქლი ქარებს შორს, აზიის უდაბნოებისკენ მიაქვს. ასე რომ, უმიზნოდ იკარგება უზომო წყალი. ეს მაშინ, როდესაც ქვემოთ, ბარში, ქარხნებსა და ფაბრიკებს წყალი სწყურიათ. ვერც მზის მცხუნვარებას, ვერც ჰაერის ტემპერატურას და ვერც აორთქლების გამომწვევს სხვა მიზეზებს ვერაფერს მოუხერხებს ადამიანი. ასე რომ, რჩება ერთი საშუალება—შემცილებული იქნეს ტბის ზედაპირი, რათა შემცირდეს აორთქლება და შენარჩუნებული წყლის მარაგი ელექტროსადგურებსა და მინდვრებს მიაწოდონ.

სევანის ტბის წყლის გადაშვება ისე იქნა გაანგარიშებული, რომ წლის განმავლობაში ტბის ზედაპირი რამოდენიმეჯერ შემცირებულიყო, სიღრმე კი ორმოცდაათ მეტრით დაწეულიყო. ასე რომ, უზარმაზარი წყალსაცავის ნაცვლად დარჩებოდა პატარა ტბა. აი, აქ მოხდა სწორედ ორი ამბავი, რომელმაც სავესებით შეცვალა სევანის პრობლემა. პირველი ის იყო, რომ 1959 წელს სომხეთმა აზერბაიჯანიდან მიიღო გავი. მიიღო საწვავი, რომელიც წყლის ნაცვლად აამუშავებს ელექტროსადგურებს. გაწყდა ერთი შეხედვით აუცილებელი კავშირი წყალსა და ელექტროენერგიას შორის. მოიხსნა პირველი პრობლემა. შემდეგ, გეოლოგებმა ერევნისა და არარატის ქვეშ, აღმოაჩინეს უზარმაზარი მიწისქვეშა ზღვა. ამის შემდეგ სევანის წყლის ჩაყვანა დაბლობში საჭირო აღარ არის. გაწყდა მეორე კავშირიც—ირიგაცია სევანის ტბისა. ამ ორმა მოვლენამ სავესებით შეცვალა სევანის წყლის გამოყენების საკითხი. ულამაზესი ტბა კვლავ იცოცხლებს.

ხუთიანი

არტური ყოველთვის ხუთიანს ღებულობდა. ერთხელ, მასწავლებელმა ნუგზარმა ბავშვებს დაავალა რვეულის ერთ ხაზზე სულ ასო „ა“ დაეწერათ. არტურმაც დაწერა. ნუგზარმა რვეულები შეაგროვა და სახლში წაიღო. მეორე დღეს კი უკან მიუტანა და ბავშვებს ჩამოუბრია. როცა არტურმა თავისი რვეული გადაშალა, ნახა, რომ ნაწერის ქვეშ მასწავლებელს ნიშანი „5“ მიეწერა წითელი მეღვინით. ისე ლამაზი და კობტა იყო ეს ხუთიანი, რომ ყველას მოეწონა. დედ-მამამ გაიხარა და არტური ასე შეაქეს:

— ყოჩაღ, არტურჯან, იცოცხლე! ამის შემდეგ არტური ცდილობდა ბევრი ხუთიანი მიეღო, რათა თავისი მშობლები ზაირა და კიმი კვლავ გაეხარებინა.

ერთხელ მასწავლებელმა თქვა: — ბავშვებო, საშინაო რვეულებში ორი ოთხკუთხედი ჩახატეთ.

არტური სახლში რომ მოვიდა, გარეთ კი არ გავარდა სათამაშოდ; ისაღიდა, თავის პატარა ძმას გიას გაეთამაშა, მერე ამოიღო ჩანთიდან რვეული და ფანქარი, მიუჯდა მაგიდას და ჯერ ერთი ოთხკუთხედი დახატა,

მერე მეორე. დახატა ორივე და ის იყო, რვეული უნდა დაეხურა, რომ ერთმა აზრმა გაუელვა: „ამ ორი ოთხკუთხედისათვის ნუგზარ მასწავლებელი ერთ „ხუთიანს“ დამიწერს, მაშინ მასწავლებელიც მეორე ხუთიანს მომიმატებსო. და მართლაც, ორი ახალი ოთხკუთხედიც დახატა. მერე კიდევ ორი, კიდევ ორი... მთელი რვეული ოთხკუთხედებით აავსო, ეს სულაც არ იყო ძნელი. როცა რვეულის თავისუფალი ფურცლები შეავსო, რვეულის გარეკანზეც დახატა ოთხკუთხედი. სულ ათი ოთხკუთხედი გამოვიდა. იფიქრა: ახლა კი 5 ხუთიანს მივიღებო, ამით მშობლებთან ერთად სხვებსაც გავახარებო: პაპას, ბებიას, მამიდეებს, დას ადას და ბიძია რაფოსო. მაგრამ მინც ერთ ხუთიანზე მეტი რომ არ მიიღო?! თანაც მასწავლებელმა რვეულების დარიგებისას ასე უთხრა:

— რვეული არ უნდა გააფუჭო, ჩახატე იმდენი, რამდენსაც გვალებთ.

სომხურიდან თარგმნა
ივ. დავითიანი

ერევან

სიხარულის ცრემლია, თვალეზზე რომ მერევა: მოველ, რათა შეგხედო აყვავებულ ერევანს.

ბრწყინავს ფართო ქუჩები. მღერის ხალხი მშობელი. ბაღნარები, ვარდები გულის მანათობელი.

გაპქრა ბნელი წარსული, ყინვა ველარ დაგაზრობს შვილო საუკუნეთა — ერევანო, ლამაზო!

აილა აკუთინიანი,
ერევნის 57-ე სკოლის მოსწავლე.
თარგმნა ნ. კილასონიამ

გვჯერა... მ. აკუთინიანი

მე არასდროს არ მინახავს ომის ალი შესაზარი, მაგრამ, ძმებო, მე ბიძა მყავს, ბიძა—ომის ხეიბარი. იგი ძლივსღა დადის ახლა, გულს მიღონებს ცქერა მისი; და თუმც ომი არ მინახავს, რაა ომი კარგად ვიცი.

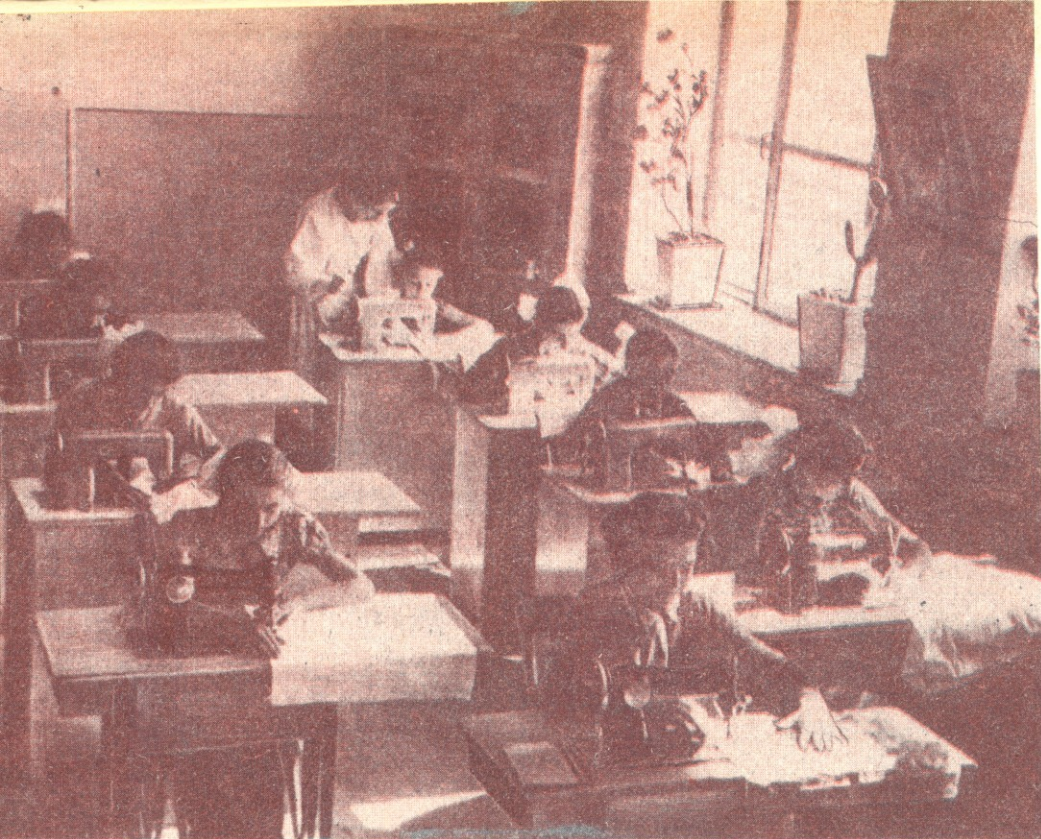
ამხანაგი მყავს მე ერთი— ომში მამადაკარგული... გადის ხანი,—მერამდენე ზამთარი თუ გაზაფხული, შვილი მინც ელის მამას, გულს მისერავს ცქერა მისი; და თუმც ომი არ მინახავს, რაა ომი—კარგად ვიცი.

ჩვენ—მზიანი ქვეყნის ძენი— ვართ მშვიდობის მოსურნენი. დე, სიცოცხლით დატკბეს ყველა, გავიზარდოთ უზრუნველად. ჩვენი ხმები მთა-ბარს მოვდეთ, წინ გვაქვს დიდი მომავალი... გვჯერა, გვჯერა: ვერასოდეს ვერ იფეთქებს ომის ალი.

თარგმნა ს. შამფრიაწმა

გოგონებს ძალიან იზიდავთ
მეოჯახეობის კაბინეტში
მუსიკა, ტრა-კერვა...

გუნდს გუნდი იტყობს...

„დილით წერილების დამტარებელმა ცისფერი კონფერტი გადმომცა. ვილაცას კი არ წაეწერა, პირდაპირ დაეხატა ლამაზი ასოებით ჩვენი მისამართი—ვოლოგდის მხარე, სადგური ვოსტოკი. სატყეო მეურნეობის კომკავშირის კომიტეტს. დაბლა, გამოგზავნელის მისამართი იყო აღნიშნული: საქართველო, ორჯონიკიძის რაიონი, სოფელ კიცხის საშუალო სკოლა.“

მზიურ საქართველოდან ჩვენთან ბარათები ისე ხშირად როდი მოდის, რომ დამწვდებით ჩამელო ჯიბეში და სალამოს, მუშაობის დამთავრების შემდეგ, კომიტეტის ოთახში დინჯად გამეხსნა. ბიჭებს დაუძახებ, იქვე მორზე ჩამოვსხედით და ბარათი გავხსენით... პიონერები გვწერენ, მაგრამ ისე გულითადად,—შეუძლებელსაც რომ გთხოვდნენ, თავს შეაკლავ და გაუკეთებ. თურმე, გადაუწყვეტიათ სასკოლო შენობასთან სპორტული დარბაზის აშენება. გვთხოვენ საჭირო ხის მასალა გადავუგზავნოთ. აბა, ამაზე უარის თქმა შეიძლება? მე მაინც შევეკითხე ამხანაგებს:

— რას იტყვით, ბიჭებო?

— ჩემი აზრით, ქართველი პიონერებისათვის საუკეთესო ხეების დამზადებას დღესვე უნდა შევუდგეთ,— თქვა ერთმა კომკავშირელმა და დაუმატა:—სამუშაო საათების შემდეგ, ყოველდღიურად, ცოტა რომ წავიმუშაოთ, ორ კვირაში დავამზადებთ საჭირო მასალას.

ყველამ მხარი დაუჭირა ამ წინადადებას. გადაწყდა. და აი, დღეს უკვე დავამუშავეთ ჩვენი პატარა ქართველი მეგობრებისათვის რამდენიმე საუკეთესო ხე“...

აი, ერთი ფურცელი ვოლოგდელი კომკავშირელის—ბორის ტრავინის დღიურიდან. თუ როგორ მოხდა იგი ჩვენს ხელში, ან რა შედეგი მოყვა იმ საქმეს, რომელსაც სატყეო მეურნეობის მუშაკებმა მოკიდეს ხელი, ქვემოთ მოგითხრობთ.

მართლაც რომ სასახლოდ იზრომეს კომკავშირელებმა. ზოგჯერ ხშირ ბინდამდე რჩებოდნენ ტყეში. თავს არ ზოგავდნენ, რომ ქართველი პიონერების გული გაეხარებინათ. წერი-

ლის მიღებიდან მერვე დღეს ხეტყის მასალა მზად იყო. მერე კაბუკებმა ისიც მოახერხეს, რომ მასალის გადმოსაგზავნი თანხაკი არ გადაახდევინეს კიცხის საშუალო სკოლას... და აი, ერთ დღეს ორჯონიკიძის სადგურში საგულდაგულოდ დატვირთული ვაგონი ჩამოდგა, რომელსაც ცარციოტ ჰქონდა წაწერილი: „ჩვენს პატარა კიცხელ მეგობრებს ვოლოგდელი კომკავშირელებისგან“

ის დღე დიდხანს დაამახსოვრდებათ კიცხელ პიონერებს...

ამ ამბის შემდეგ კარგა ხანმა ვაგნლო. ვოლოგდელების გამოგზავნილმა მასალამ სასკოლო სპორტულ დარბაზს, რომ იტყვიან, სულზე მოუსწრო. მშენებლობაზე, უფროსებთან ერთად, მუშაობდნენ პიონერებიც. ალისფერ ყელსახვევიანებს სამშენებლო ბრიგადები ჰყავდათ დაკომპლექტებული და მუყაით შრომაში ერთმანეთს ტოლს არ უდებდნენ ზურაბ სალარიძის, მურმან ავალიშვილის, ზურაბ ჯიშველიშვილის ბრიგადები...

სულ მალა იწვედნენ კედლები. მაგრამ ეს როდია ყველაფერი; იმ კედლებზე უფრო მტკიცემ და ჩადულაბეულმა მეგობრობამ შეაერთა კიცხელი პიონერები ვოლოგდელ კომკავშირელებთან.

... მთელი რაზმეული სკოლის ეზოში გამოფენილი, პატარები ძვირფასი სტუმრების მოლოდინში ღელავენ. ცოტაც და, ეზოში ალისფერყელსახვევიანი მახარობელი შემობის;

— მოდიან!

ვოლოგდის სატყეო მეურნეობის მუშაკთა დელეგაციას კომკავშირის კომიტეტის მდივანი ბორის ტრავენი ხელმძღვანელობს. ვიდრე სკოლის დირექტორი ფ. გელაშვილი მისასალმებელ სიტყვას ამბობდა, სანამ სასკოლო კომკავშირული ორგანიზაციის მდივანი სულიკო დვალი და პიონერხელმძღვანელი ც. კამკამიძე სტუმრებს ნორჩ მასპინძლებისკენ გამოუძღვებოდნენ, დროც საკმაოდ გავიდა. შემდეგ კი პიონერებმა „ხელთ იგდეს“ სტუმრები და „დაეპატრონენ“ კიდევ.

რა უნდა აჩვენონ პატარებმა სასურველ სტუმრებს? რა თქმა უნდა, პირველ რიგში სასპორტო დარბაზი. ციური ბერიძე წინ გაუძღვა დელეგაციას, შემდეგ სკოლის დათვალიერება, — ლაზათიანი, ორსართულიანი შენობა ვრცელი და ნათელი საკლასო ოთახებით, ფიზიკის, ქიმიისა და სხვა კაბინეტებით; მდიდარი სამკითხველო... ახლა კი ჯერი სკოლის მეურნეობაზე მიდგა. აი, სასკოლო ჯარი. თითოეულ ვაზს ატყვია მზრუნველი ხელი. ჰკითხეთ იმედი ხიჯაკაძეს, სიმონ გელაშვილს, მ. ჩიკვაძეს, აგრონომზე კუდად როდი იციან ამ მადლიანი მცენარის მოვლა-პატრონობის წესებს. აკი ამიტომაცაა ასე გალაღებული ვენახი. წელსაც ხევიან მოსავალს მოელიან პიონერები... ახლა აქეთ მობრძანდით, სტუმრებო, ნახეთ სიმინდის ყანა, ხეხილის ბაღი, ჩითილებს სათბური, ეს კაკლის სანერგეც, ათი ათასი ძირით, — რა თქმა უნდა, მოგწონთ, მაგრამ ეს ყველაფერი როდია, რაც ამ პატარა, შრომისმოყვარე ხელებმა გააკეთეს. აი, იქ, ქვემოთ, შარავნა მიდის კიციხიდან საქარიაძე. იმ გზის ნაპირებზე ლილი შავიძემ, ნელი გელაშვილმა, ზურაბ ჯიმშელეიშვილმა და სხვა მათ თანატოლებმა 1600 ძირი აკაცია დარგეს.

პიონერთა ოთახი ბოლოსათვის ჰქონდათ შემონახული პატარებს. აქ შეიძლება ბევრი რამ აჩვენო სტუმარს, მოუთხრო კიდევ. აი, ფოტოალბომები, რომლებიც პიონერებმა ვ. ი. ლენინის დაბადების 90 წლისთავისათვის დაამზადეს. ერთი მათგანი დიდი ბელადის ცხოვრებას ასახავს, მეორე კი მოუთხრობს იმის შესახებ, თუ როგორ ხორციელდება მშობლიურ რაიონში ლენინის იდეები. აქვეა სხვა სურათები, მათზე კიციხის სკოლა-ინტერნატის მშენებლობაზე ჩატარებული კომუნისტური შაბათობაა ასახული — ალისფერყელსახვევიანი „მუშების“ — „კალატოზების“, „ხუროების“ ჯარი შესევია მშენებლობას.

— კომუნისტურ შაბათობებს ჩვენ სისტემატურად ვაწყობთ, — განმარტავენ პატარები.

კიციხელმა პიონერებმა კარგად წაიშუშავეს ჯართის შესაგროვებლად აი ჩანაწერები: „აბაკანტიატის რკინიგზის მშენებლობისათვის შეგროვილია ორი ტონა ჯართი“, „კიციხის სკოლის თითოეულმა პიონერმა შეაგროვა ათი კილო მაკულატურა“, სარაიონო კონკურსზე: „ნორჩი ტექნიკოსი — სამშობლოს“ პიონერულმა რაზმეულმა წარადგინა პიონერების მიერ დამზადებული ნაკეთობანი, ხელსაწყობი“.

კიდევ ბევრი ამგვარი ჩანაწერია პიონერულ საქმეთა ალბომში, რომელიც კიციხის სკოლის პიონერთა რაზმეულის თავისებურ ქორონიკონად გადაიქცა.

ბევრი რამ ნახეს სტუმრებმა, მრავალი უამბეს მათ პატარა მასპინძლებმა, მაგრამ სანახავი და სათქმელი ბევრი დარჩა, თუნდაც საფუტკარე, რომელიც დუშელი პიონერების ინიციატივის საპასუხოდ გააკეთეს ნორჩმა კიციხელებმა. გულწაზი მდინარადისთანა მეფუტკარე ბევრი როდი იქნება... ანდა, იქნებ კოლმეურნეობაში გამომუშავებული შრომადღებზე, კიციხი-ვარძის ტაძარი — გილოურის ტბა — სამკურნალო წყალი — კიციხის მარშრუტით ჩატარებულ საინტერესო ლაშქრობაზე არა ღირს მოთხრობა? რა თქმა უნდა, ღირს, მაგრამ სასურველი სტუმრების პატივისცემაში გართულ ნორჩებს დღეები შეუქმნევლად შემოაღნათ ხელში და განშორების ჟამიც დადგა.

გავიდა დრო, დრო ყველაფრის დამჯანგველი და დამბერებელი, გარდა გულწრფელი მეგობრობის და სიყვარულისა. ამ გრძობამ ათქმევინა სწორედ ბორის ტრავენის:

— საქართველო რომ არ შეიყვარო, არაფრით არ შეიძლება. მე იგი კიციხელმა პიონერებმა შემაყვარეს.

გ. ჰელიძე

მეათეკლასელი ზეინაბ ავალიშვილი ოქტომბრულთა დიდი მეგობარია.

(ნამდვილი ამბავი „მეორე რუსული საკითხავი წიგნიდან“)

ლონდონში უჩვენებდნენ მხეცებს და ამაში ან ფულს იღებდნენ, ან—კატებსა და ძაღლებს, მხეცებისავე საკვებად.

ერთმა კაცმა მოინდომა მხეცების ნახვა; მან დაიჭირა ქუჩაში პატარა ძაღლი და სამხეცეში მიიყვანა. კაცი შეუშვეს მხეცების სანახავად, ძაღლი კი ლომს შეუგდეს გალიაში, შესაჭმელად.

ძაღლმა ამოიძუა კუდი და მიიკრუნჩხა გალიის კუთხეში. ლომი მივიდა მასთან და დასუნა.

ძაღლი დაწვა ზურგზე, ასწია თათები და დაიწყო კუდის ქნევა.

ლომი შეეხო მას თათით და გადააბრუნა.

როცა პატრონმა ლომს ხორცი გადაუგდო, ლომმა მოგლიჯა ნაწილი და დაუტოვა ძაღლს.

სალამოს, როცა ლომი დაწვა დასაძინებლად, ძაღლი დაწვა მის ახლოს და თათზე დაადო თავი.

ამის შემდეგ ძაღლი ლომთან ერთად ცხოვრობდა გალიაში. ლომი ხელს არ ახლებდა მას, ეძინა მასთან ერთად და ხანდახან კიდევც ეთამაშებოდა.

ერთხელ ერთი მოქალაქე მივიდა სამხეცეში და იცნო თავისი ძაღლი. მან განაცხადა, ეს ძაღლი ჩემიაო, და სთხოვა სამხეცეს პატრონს მისი დაბრუნება. სამხეცეს პატრონს უნდოდა მიეცა ძაღლი, მაგრამ, როგორც კი დაუწვეს ძაღლს ძახილი გალიიდან გამოსაყვანად, ლომი აიბურძენა და აღრინდა.

ასე იცხოვრეს ლომმა და ძაღლმა მთელ წელიწადს ერთ გალიაში.

ერთი წლის შემდეგ ძაღლი ავად გახდა და მოკვდა. ლომმა შეწყვიტა ჭამა და სულ სუნავდა, ლოკავდა ძაღლს და თათს ადებდა.

როდესაც ლომი მიხვდა, ძაღლი მოკვდაო, უცებ წამოიჭრა ფეხზე, ფაფარი აეშალა, გვერდებზე კუდს იტყლაშუნებდა, მერე მივარდა გალიის კედელს და ღრღნა დაუწყო ურდულეებსა და იატაკს.

მთელ დღეს აწყდებოდა აქეთ-იქით, წრიალებდა გალიაში და ღრიალებდა, შემდეგ დაწვა მკვდარი ძაღლის გვერდით და მიყუჩდა. სამხეცის პატრონს მკვდარი ძაღლის გატანა უნდოდა, მაგრამ ლომი მასთან არავის არ უშვებდა.

პატრონი ფიქრობდა, რომ ლომი დაი-

ლილი ვოლსკოი

(ბარდაცვალებიდან 50 წლისთავი)

შესრულდა 50 წელი ღიმილი რუხი მწერლის—ლევ ნიკოლოზის ძე ტოლსტოის გარდაცვალებიდან. მისი უდიდესი ჰუმანიზმით გამთბარი შემოქმედება მხოლოდო ლიტერატურის საგანძურშია შესული. ტოლსტოის უყვარდა ხავშვები. ღარიბი გლეხის ხავშვებისათვის გახსნა სკოლა თავის მამულში: „იასნაია პოლიანაში“. შეადგინა პირველი საკითხავი წიგნები...

ლევ ტოლსტოის პატივისცემელთა რიგებში ყოველთვის იდგა ქართველი ხალხი. თავის მხრივ, ღიმილი მწერალი მუდამ დაინტერესებული იყო საქართველოთი, უყვარდა მისი ბუნება, მისი შრომისმოყვარე და ხიშტოლისათვის მებრძოლი ხალხი.

ვიწყებდა თავის მწუხარებას; მას გალაში ცოცხალი ძალი შეუგდეს, მაგრამ ლომმა ის იმწამსვე ლუკმა-ლუკმად დაგლიჯა. შემდეგ მან მოჰხვია თათები მკვდარ ძალს და ასე იწვა ხუთი დღის განმავლობაში.

მეექვსე დღეს ლომი მოკვდა.

მრი ვეჭარი

(იგავი „პირველი რუსული საკითხავი წიგნიდან“)

ერთი ღარიბი ვეჭარი სამოგზაუროდ გაემართა და, რაც რამ რკინეულობა გააჩნდა, მდიდარ ვეჭარს მიაბარა შესანახად. როდესაც მგზავრობიდან დაბრუნდა, მივიდა მდიდარ ვეჭართან და უკანვე მოსთხოვა თავისი საქონელი.

მდიდარმა ვეჭარმა, რომელსაც უკვე მოესწრო მთელი რკინეულობის გაყიდვა, თავიდან მოსაშორებლად ასე უთხრა ღარიბ ვეჭარს:

— შენს რკინეულობას უბედურება დაატყდა თავს!

— რა მოუვიდა?

— რა და, მე ის პურის ბეღელში ჩავაწყვე, იქ კი, თურმე, ურიცხვი თავგი ყოფილა და მთელი რკინა გამოუჭამიათ... ჩემი თვალით ვნახე, როგორ ღრღნიდნენ. თუ არ გჯერა, მიდი, ნახე!

— რა საჭიროა ნახვა? ისეც მჯერა .. მე ვიცი, რომ თავგები ყოველთვის ღრღნიან რკინას.

ნახ. ე. ამბოკაძისა

ეს უთხრა ღარიბმა ვეჭარმა და გაშორდა.

ქუჩაში მან თამაშობით გართული ბიჭი შენიშნა, — იგი ვეჭარის შვილი იყო. ღარიბმა ვეჭარმა მიუალერსა მას, მოჰკიდა ხელი და წაიყვანა თავის სახლში.

მეორე დღეს მდიდარი ვეჭარი შეხვდა ღარიბს და უამბო თავისი უბედურება, რომ შვილი დაეკარგა, და ჰკითხა, ხომ არ გინახავს, ან ხომ არაფერი გაგიგონია მის შესახებო.

ღარიბმა ვეჭარმა უპასუხა: „როგორ არა, ვნახე: როგორც კი გამოვედი გუშინ შენგან, დავინახე, ქორი დააცხრა პირდაპირ შენს ბიჭს, მოჰხვია კლანჭები და წაიღო...“

მდიდარი ვეჭარი გაჯავრდა და შეუტია: „უნდა გრცხვენოდეს, რომ დამცინი! ეგ რა დასაჯერებელია, ქორს ბიჭი წაეღოს?“

— არა! მე არ დავცინი... რა არის გასაკვირველი, რომ ქორმა ბიჭი წაიღოს, როცა თავგებს ასე ფუთი რკინის შეჭმა შესძლებიათ... რა არ ხდება!..

მაშინ კი მიხვდა მდიდარი ვეჭარი, რაშიც იყო საქმე და უთხრა:

— თავგებს შენი რკინა არ შეუჭამიათ, მე ის გავყიდე და ორმაგად გიზღავ.

— თუ აგრეა, არც ქორს წაუღია შენი შვილი და მე იმას დაგიბრუნებ.

თარგმნა სავლე აბულაძემ

ვინც მოსკოვში ლევ ნიკოლოზის ძე ტოლსტოის სახლ-მუზეუმში ყოფილა, მას უნახავს იატაკზე, როიალის ქვეშ დაგებული წაბლისფერი დათვის ტყავი, მაგრამ ყველამ არ იცის, რომ ამ დათვმა კინაღამ სიცოცხლეს გამოასალმა დიდი მწერალი.

როგორც ცნობილია, ახალგაზრდობაში ტოლსტოი გატაცებული მონადირე იყო და კარგადაც იცოდა ნადირობა.

1858 წლის დეკემბერში, მოსკოვში ყოფნისას, ლევ ტოლსტოიმ პოეტ ფეტისაგან მიიღო ცნობა, რომ მათი საერთო ნაცნობი გრომეკა დათვებზე სანადიროდ იწვევდა მწერალს. ლევ ნიკოლოზის ძემ და მისმა ძმამ, ნიკოლოზ ნიკოლოზის ძემ, სიხარულით მიიღეს ეს მიწვევა.

ნადირობა 21 დეკემბერს დაიწყო. მათთან ერთად იყო ადგილობრივი

გლეხი, დათვებზე მონადირე არხიბ ოსტაშკოვი. ნადირობის პირველსავე დღემ ლევ ნიკოლოზის ძეს წარმატება მოუტანა: მან მოჰკლა დათვი. მაგრამ მეორე დღე კინაღამ სიცოცხლის ფასად დაუჯდა.

ფეხზე შემართული ძუ დათვი ტოლსტოის ძმისაკენ გაემართა, რომელმაც ისროლა, მაგრამ ააცდინა. ძუ დათვი ახლა ტოლსტოისაკენ გამოეჭანა. ლევ ნიკოლოზის ძემ ისროლა, მაგრამ მანაც ააცდინა. შემდეგ მეორედ ისროლა: ტყვია დათვს პირში მოხვდა. გაშმაგებული მხეცი ეცა ლევ ნიკოლოზის ძეს და თოვლში წააქცია. ტოლსტოის ერთადერთი იარაღი იყო დიდი სქელბეწვიანი ქუდი, რომელსაც იგი ხახასთან უტრიალებდა გამძვინვარებულ დათვს.

ნიკოლოზ ნიკოლოზის ძე და გრომეკა საშველად გამოეჭანენ, მაგრამ თოვლი ღრმა იყო და დაუგვიანდათ.

მათ დაასწრო არხიბ ოსტაშკოვმა, რომელიც შებმის ადგილას წნელით ხელში მივარდა. არხიბმა დაიყვირა. ამ ყვირილმა მხეცი შეაშინა. დათვი მიატოვა თავისი მსხვერპლი და ტყეში დაიმალა.

ტოლსტოი ძლივს წამოდგა ფეხზე. შუბლზე და ლაწვებზე კანი ნაფლეთებად დაჰკიდოდა. თოვლი შებმის ადგილას წითლად შეღებილიყო. ჯამრთელობამ და ახალგაზრდობამ გაიმარჯვა. ტოლსტოი მალე გამოჯანმრთელდა და კვლავ მიჰყო ხელი ნადირობას. 1859 წლის 20 იანვარს მონადირეებმა ოთხი დათვი მოჰკლეს. საოცარი იყო მათი გაკვირვება, როდესაც ერთ-ერთი დათვის ყბაში აღმოაჩინეს ტყვია, რომელიც ტოლსტოიმ ესროლა. ამ ნადირობის მოსაგონრად ლევ ნიკოლოზის ძეს ორი ნაიარევი დარჩა: ერთი შუბლზე, ხოლო მეორე—თვალებთან.

ევ სოცსტოის ამოცანები

დიდი რუსი მწერალი ლევ ნიკოლოზის ძე ტოლსტოი არითმეტიკა და განსაკუთრებით ამოცანების დიდი მოყვარული იყო. მან თავის მამულში, იასნაია პოლიანაში, გლეხის ბავშვებისათვის სკოლა გახსნა და თვითონვე ასწავლიდა. ტოლსტოიმ არითმეტიკის სახელმძღვანელოც კი დაწერა, რომელიც რამდენჯერმე გამოიცა.

დიდ მწერალთან ხშირად იკრიბებოდნენ ნაცნობ-მეგობრები და ხსნიდნენ ხოლმე მის მიერ შედგენილ ამოცანებს. აი, ორი მათგანი:

ამოცანა № 1

ერთი კაცი მაღაზიაში შევიდა და იყიდა ქუდი, რომელიც 10 მანეთი ღირდა. მყიდველმა ოცდახუთმანეთიანი მისცა. გამყიდველს ხურდა არ ჰქონდა და მეზობელ ვაჭართან გაგზავნა დასახურდავებლად. მეზობელმა დაუხურდავა და მყიდველმა ქუდი და 15 მანეთი ხურდა მიიღო. როდესაც მუშტარი წავიდა, მეზობელმა ვაჭარმა მოიხრინა და განაცხადა, რომ ოცდახუთმანეთიანი ყალბი აღმოჩნდა. მექუდემ გადაუხადა მეზობელს 25 მანეთი.

რამდენი იზარალა მექუდემ?

ეს ამოცანა ლევ ნიკოლოზის ძე ტოლსტოიმ ერთ საღამოს თავის მრავალრიცხოვან სტუმრებს უთხრა. სტუმრები სულ სხვადასხვა პასუხს აძლევდნენ, რაც

დიდ მწერალს ძალიან ართობდა და ახალიხებდა. მაშ, როგორია სწორი პასუხი?

ამოცანა № 2

ბაზარზე ორ ქალს ქლიავი გამოეტანა გასაყიდად. თითოეულს 30 ცალი ქლიავი ჰქონდა. ერთი ქალი ორ ქლიავს თითო კაპიკად ჰყიდდა, მეორე კი—კაპიკად სამ ქლიავს. მყიდველთა შეკითხვებისათვის რომ თავი აერიდებიათ, თუ რატომ ჰყიდის ერთი უფრო ძვირად, ვიდრე მეორე, მათ შეაერთეს ქლიავები და ხუთს ორ კაპიკად ჰყიდდნენ. გაყიდვის შემდეგ, თავიდან დაწყებული ანგარიშის მიხედვით, ერთს უნდა მიეღო 15 კაპიკი, ხოლო მეორეს—10 კაპიკი. ქლიავში სულ 24 კაპიკი აიღეს, რადგან ქლიავი შეადგენდა 12 ხუთეულს. რა იქნა ის ერთი კაპიკი?

თიხველის თიხველის

კ მ მ ა

ნახ. თ. ხამსონაძისა და
დ. ნოდისა

ქარლო ქალაქი

ხალ არ ვიყავი... და მხოლოდ გუშინ
განთადისას გავიგე ამბად,
რომ ქალაქიდან შორს, მთების გულში,
ბილიკით ახი კლდის იქით, ალბათ,—
იქ, ხალაც ღრუბლებს ვუცქერით ახლა,
ცისპირად, მწვანე ტყეების მაღლა,
ხალთაც გულით ვისწრაფით უველა—
იქ ცხოვრობს თურმე პატარა გელა...

და ღამით, როცა ისე, ვით წინათ,
შუქი ჩააქრეს და ჩიქინათ,
ცხადი იყო თუ სიზმარი, გელამ
ფანჯარას ფარდა ჩამოაცვილა.
ხელავს: ღამეში დგას ნაძვის-ზე და
ცრემლით აევსო თვალი კეთილი,—
ხელავს, ღამეში ხე, როგორც დედა,
კანკალებს თავშალ-შემოფლეთილი
და იქვე მისი პატარა ნაძვიც
ღანარცხებია მიწას ტოტებით,
თხრის ქარიშხალი უშვერი ღანძლივით
და უსმართლო გაბორტებით!

წამოხტა, წამიც ვერ მოითმინა,
ლოგინი უცებ გადაირბინა,
უნდა ქარ-ყინვით გათოხილ ხეებს
დაუყვანებლივ დაუთმოს ბინა.
მაგრამ, გააღო თუ არა კარი,
შემოსხინდა შინ ცივი ქარი
და გელამ დიდი ვაი-ვაგლახით
გააგდო გარეთ, ვით გარეწარი!

მერე კი ნაძვი მხრებ-დათოვლილი
შემოიშართა მორიდებულად,
შეფუთვნილივით შემოშევა შვილი,
თავით-ფეხამდე თოვლი ებურათ!
ბუნჩის მახლობლად ჩამოხსნენ წყვალად,
გაჩაღებულნი დახვდათ ბუნჩის,
შუქში დამზრალი რტო გაუბრწყინათ,
შეუბრალებლად ნაქარბუქარი...

და ხხარულთი ანთო გელაც,
თქვა:—აქ იყავით, აქ უფრო თბილია...
ნაძვის პატარა ხეს, თითისხელას,
თანატოლივით მიეხმატებოლა.
უსურვა ძილი და უშალ იქვე

თვითონაც ლოგინს მიმართა მშვიდად.
და ხამთვენი სიამით იყვნენ,
ძილს, აბა, ჭერქვეშ ვინ შეუშლიდათ!
ეძინათ... მაგრამ ამბავი ამით
როლი ჩამქრალა, ჩემო კარგებო,
ბუნჩის მგზნებარე ღიმილიც, ღამით,
მძაფრი ყოფილა და საგანგებო!

როცა დათოვლილ ხეს, აქ მიმნარეს,
შუქი ეფინა, ვით მომცინარეს,
ტოტიდან ტოტზე მაშინ წვეთ-წვეთად
ღვვიძებოდა თურმე მდინარეს!
თურმე ხეს თრთოლვით იბურბოდა შიშში,
ხშირ წამწამებზე თოვლი დნებოდა,
ჩვენ კი გვეგონა, ხაპურ ძილში
რტო მეტის ღხენით იცრემლებოდა...

დამდნარა თოვლი, თოვლი დამდნარა!—
ბამბუკოვით აღარ აცვიათ,
და კალთით კვლავ რომ აბყავს პატარა—
მუხლამდე წყალში მდგარი ნაძვიც,
ჩემი შრიალით მიმართა გელას,
დააღო დია გულ-შკერდზე ტოტი,
იატაკს, კარებს, ტახტსა და კერას
აწვდებდა უკვე ტალღების შფოთი.

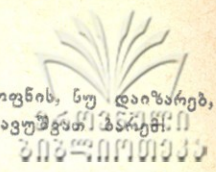
ჩქარია ბიციც, მორევზე ჩქარია,
გახტობა გამდნარ თოვლ-ჭყაბის აღყა,
წყალს, ადიდებულს, გაულთ კარი
და მღელვარ ტალღის ხელას გააყვა ტალღა.

მიქონდა დედებს ნაძვი პატარა
დედის კალთაში რტო-ჩაწვენილი,
ხან ჩანდა წყალში გელაც, ხან არა,
ხის ტოტებს ხელით გადაწვდენილი.
ჩამოუარა ნაპრალოთა კიდეს

იქ ცხოვრობს, მისი ბინა იქ არი:
კირთი შეკრული რუხი ფიქალი,
იქ, ხალაც მისებრ მტკიცელი ბუნებით
იხადებთან ნაკადულები,
იქ, ხალაც თეთრი მწვერვალებია,
ღურჯ ცაზე ცარცი თხიბულები.

ზაფხულს თვალს როგორც შეახწრებს გელა—
უტრად ისევ ზამთარი მოვა,
მაგრამ თოვლიც ხომ ღხენა, ღხენა!
ახარებს თეთრი ფიქების თოვა,
და ერთხელ ღხენით გაერთო გელაც,
მაგრამ ნაცდა ხერხი იხმარა:
უმალ ჩააქრო მშობელთა წყენა
შინ ისე ჩუხად შემოიბარა...

ზის აქ მეთევზეც, ვით ახალგაზრდა,
ცეცხლით პირსახე აულაუდაუდა,
ამბობს:—ტალღების გზა წინ გრძელია,
ქალაში ვნახავთ უმეველია,
ან საგუბართან შეჩერდებოდნენ
და ახლა ნელი ბრუნვით გველიან...

ტალღა თუ ჰყოფნის, ნუ დაიზარებ,
დამეხმარე და ავეუშვასი წარქმნი
ნიმუშირთისა

ჯერ ისევ მხოლოდ ნომბერია
და ქარსანაში ხე-ტყეს ელიან,
ავსხნათ საქე და შეხანიშნავად
დადამეხმადე ქალაქში ჩავალთ!

და მართლაც... დიდი დროც არ გასულა,
მეთევზემ რაც იქ თქვა—აასრულა:
აგერ, წისქვილი და საგუბარი,
უცქერის გელა დიმილმორევი:
გზა აღარა აქვს თავისუფალი
და გულმოსული ბრუნავს მორევი.

ქოხამ დახუჭა თვალ-წარბი ჭროდა,
თავისი თავიც გაიდევგმირა,
ზე აიკალთა კულმოკლე ჩოხა
და აცურებულ ტივებს შეშვევია,
რომ უცებ გელამ შეავლო თვალთ
და მეთევზისთან მიიჭრა ძალით.

და ამ ბრძოლაში გათენდა კიდევც...
წყალი კლდეებზე გადაღეწილა,
როცა ჯერ კიდევ სოფელს ეძინა,
წყალწაღებული ნაძვის ხეები
ხევში ვის უნდა გადაერჩინა?!
და მაინც, ბოროტ ხიფათზე ჩქარა
კეთილი დახვდათ მათ სიყვარულით:
რთუვე ვიღაც მეთევზე მდგარა
და მიეშველა ცურვით, მხარულით!

— შე, მეწისქვილე!—გასძახის გელა,—
გუბე საგუბარს ასცილებია!—
და მეწისქვილეც თვალს ახელს ნელა,
ბერიკაცს მართლა წახსენებია.
მაგრამ გააღო კარი თუ არა—
ძილმა წამწამზე გადაუარა,
მარდად ასწია საგუბრის ფარი,
გზა მისცა გუბედ მდგარ ნიღვარებს,
და ვით ძალ-ღონე თავისუფალი,
წყალი ერთბაშად ეკვეთა ღარებს!

* * *

სხვა რა გზა იყო, ჩასკიდეს ხელი,
მოვარდა ტალღაც უკანასკნელი,
და გაშვეა გელა ამ წყალდიდობას,
მხოლოდ მეთევზებს დემშვიდობა.

— ხალამი, ხელი ვინც მოგვაშველა!—
ლოინჯის მოყრით აცხადებს გელა
და თან კითხულობს:—თოვლის ლანქერი
რამ დასძრა ასე, რამ გაახელა!

მეთევზემ სიტყვის თქმაც ვერ მოასწრო,
ახშიანებულ სოფელს გახედა,—
ქალა და ქალის გაღმა ნაპირი
ხელისგულივით ჩანდა აქედან.
ვიღაც, თავისთვის ქოხში მძინარე
თურმე შეაკროთა დღევით მდინარემ,
წყალმა რომ ხევში ჩიიშხულია—
გამოაღვიძა ქოსა-ტყულია.

მიდის მდინარე ძლიერამოხილად,
მიაქვს ტალღებით შლამი და სილა...
— ტალღა თუ ველზე დაიღეჭება,
სახნავ-სათესი მიწა იქნება.
წყალს ახალისებს ახალი არხით
შორს, მინდორ-ვტლად გასვირნება...

მეთევზემ უცხო ბიჭს მოუსმინა,
ხელი მოხვია და გაუცინა:
— წავიდეთ—უთხრა მამაც მოგზაურს,—
მე მდინარესთან ახლო მაქვს ბინა.

კაცს თავზე ქუდიც არ ახურია,
ღარბის, იახის: გაზაფხულია!
ამტკიცებს: ერთი ღამით კი არა,
თურმე სამი თვე ისე ეძინათ,
რომ ცივ ზამთარმაც გადაიარა
და მზით მყინვარი მთაც დაღეწილა.

როცა მზე არის და ზაფხულია,
მისი გზა უკვე გაკვალულია,—
კაბანებაში ჭკნება სიმინდიც,
ხულიერივით წყალი წყურია,—
ამბობს მეტოვე და ჩვენს მოგზაურს
ესმის, რაც არსად გაუგონია.
თურმე მდინარის თვითურთ ტალღას
ქვეყნად რამდენი საქმე ჰქონია!

და თოვლის ფიფქის თავგადასავალს
ვინ გატყვის ჩემზე უკეთ, ძმობილო,
მაგრამ ჯერ ცეცხლის ნადვერდალს ვეძებ,
ცეცხლს მინდა ძველები გავათბობინო.

ბევრი იდავა, ბევრი იმხველა,
მაგრამ ვერავინ ვერ დააჯერა.
ბოლოს, დიმილმორე წინ დახვდა ერთი,
ხელი მოხვია და ვაჩერა;
უთხრა: სამი დღე წვიმას ველიდი,
რომ აღიდებულ წყალს გავყოლოდი,
თავს ნუ დაიღლი დავიდარაბით,
მოდი, გუწინწინ ტივი დავაბით,

მიდის... გზადაგზა ისევ მთებია,
შენაკადები უერთდებიან!—
და გელას სხვა რამ არ აგონდება,
ართობს ტალღების თავგამოდება...
თუმცა გზადაგზა დღევ დაილია
და შეუმჩნევლად საღამოვდება.

ოდის კარამდე მთას აღმაცურად
მხოლოდ ბილიკის კვალი ეწერა...
ამოიბინის მადლობი უმალ
და გაჩაღეს მიმქრალი კერა.
შეუმჩნევიათ მეზობლის ბავშვებს,
შინ შემოდიან და ნათამაშებთ
გული ჩიტვით აძგერებიათ,—
გელას ჩუმრუმად აცქერდებიან:

ღამურებივით ფრთებგაშლილები
წყალს დაეფარნენ მთების ჩრდილები,
მეტოვეს მაინც ხელთა აქვს საქე
და მიჰყავს ტივი წინ მორჩილებით.
ქოსა-ტყულიას კი ამ დროს სძინავს
თბილად, ნაბადში ფეხ-მოკეცილად;
ტივს აკვანივით ურწევს მდინარე,
წევს უღარდელად პირმოციწინარე.

რამ გაიზომოს ხელით მიწიდან,
ტანად იქნება სულ ერთი ციდა,
და მეთევზე კი ამბობს:—პატარა
ეს არის, წყალმა ჩამოატარა.
— ჩვენთან დარჩი და ძმად გვეყოლები,—
ეუბნებიან გელას ტოლები.
გელა კი დინჯად ზის ცეცხლის პირად
და თავი უჩინს მოგზაურ გმირად.

— ზეი, არ გეხმის? იქმარე ძილი—
წამოცდა გელას ჩურჩული ფრთხილი.
ქოსა წამოდგა მუხლებზე ნელა,
შეშინებულმა თქვა: როგორ ბნელა!
— ბნელა?! მაჩვენე სადღაა ბნელი!
ვერ ხედავ, განა, ანთებულ ქალაქს!—
დაჰქრა მეტივემ ბეჭებზე ხელი
ხანაზაობით შემკრთალ ამხანაგს.

ქოსა-ტყუილა ხელს აშუვა მარდად
და შორს გახედა ხევს უკულმართად:
— არა, ეს მხოლოდ ბნელი ხევია
და ბნელში ვეღარ გაგირკვევია—
დაბლა დაცვენით ვარსკვლავებისთვის
შორი ქალაქი დაგირქმევია!—

გაოცდა ჩვენი მგზავრი პაწია,
გაჰყურებს გუბებს ზღვასავით ფართოს,
ხოლო მეტივე მცოდნე კაცია,
მზად არის, კითხვა რომ განუშარტოს.
უსმენს, უცქერის და უნარია,
წინ ელსადგურის საგუბარია,
შემოკრბა თითქმის ტალღების ჯარი
და მეომართა საუბარია.

მდეღვარედ არსს თუ გადაურბინეს,
ეკვდებთან თურმე ტურბინებს,
განდებდა ელვა და მავთულებით
ჯერ უჩინარი, ჩვენთაის სრულებით,
ივლის ქალაქში, რომ ვარსკვლავებდად
დამით აენთონ ელნათურები.

— ასე მუშაობს გზად გაქცეული
ზვირთების ასიათასეული
და ნაძვის მხრებზე გამდნარი თოვლიც
ახლა მდინარის ზვიროვად ქცეული.
მდინარისათვის სხვა გზა არ არის,
ჩვენ კი წავიღოთ ჩვენი საგზალი,
აქვე, ნაპირთან, არ გეხმით განა,
როგორ გუგუნებს ხე-ტყის ქარხანა,—
მგზავრებს ხალხისთ უთხრა მეტივემ
და გაღმა გახვლა არ დახანა.

* * *

ისეთი გრვინვით დახვდათ ქალაქი—
შთანთქა მათი ხმა და დაპარაკი.
მოსტყუვდა თვითონ ქოსა-ტყუილაც:
არ ეყო ტყუილ-სიტყვის მარწვი!

და მეტივემაც რით გაამართლოს,
რომ ასეთ სურათს ხედავს პირველად.
ერთ ახალ გამზირს დაადგენ ფართოს,
გაჩირადდნებულს გასაკვირველად.

ორად გაქრილი ფერდობი დიდი
გადაიარეს, გამოჩნდა ხიდი.
ხიდქვეშ თუმცადა ელავდა წყალი,
აღარ ისმოდა მისი განგაში,
ჩაეგოთ უკვე ისე, ვით ხმალი,
ამოშენებულ ქვათა ქარქაშში,
ზვირთი ზვირთს მაინც მისდევდა მარდად,
დახედეს, იცნეს და გაეხარდათ...

მდინარე თითქმის ერთვოდა ქალაქს,
და ციხარტყელის იდგა ნათელი:
რწყავდა ქვაფენილს, ბაღსა და ბაღასს
წყალი, ათასი მილით ნადენი!
გეზი ათასჯერ გამოიცვალა
და ათას სართულს მისწვდა მიღებით,—
ათასჯერ ათასს!.. გამოითვალა
ქოსა-ტყუილამ დანამღვილებით.

სად არ მივიდა ზვირთი, სად არა,
სადღაც აავსო მგზავრის მათარა,
სადღაც ხალხისთ დულს ჩაიდანში
და უცდის მრგვალი სუფრა პატარა.
სადღაც ჩეროა მაღალ აივნის,—
ტალღა ლამაზი სურით გაივლია
და ვაზის ფოთლებს მიესტურება
ის წვეთი, გელას რომ ეგულდება...
სადღაც, ქალაქის ქვის გულში არი,
ისმის მდინარის ჩქრიალ-ჩქრიალი—
და მისწვდა გელა, როგორც მდეგარი,
სიხარულივით შქუხს შადრევანი.

და აგერ, ბოლოს გარეუბანი,
დახეთ, ეგ ტალღა რა ამბავშია,—
ლალი და სუნთქვა დაუგუბარი
ვეღარ ეტევა ქარხნის ქვაშაიცი!
თვალს შორიდანვე შეავლეს გელა,—
ისე ვით ხშირად სიზმარში არი:
გულგაჩაღებულ ორთქლმავალს სცხენია,
ახლის ორთქლმავლის გულს ოხშივარი!
და ორთქლმავალიც რომ დასძრა წყალმა
ერთ მემანქანე ვაჟკაცთან ერთად,
იმ ჩქარ ორთქლმავალს და გელას გაღმა
კვლავ ერთი გულისთქმა მიაფრენდათ!
მიისწრაფოდნენ ზღვისკენ და, როცა

მდინარეს ხილით გადაუარეს—
გელა სხვა დელვის ხმამ გააოცა,
შეხვდა შავი ზღვის დელვას უარესს.

წამი და... გაჰქრა მდინარის ტალღა
ამდენი ბრძოლით ფხავდასრული.
ჩანდა ციხპირად შავი ზღვის ალყა,
შავი ზღვა ჩანდა ვით დასასრული.

ჩანდა ციხპირად ფრთათეთრი აფრა
მითვებული გულმშვიდი დამით,
და ბრძოლა წამით არ გაამძაფრა,
დამშვიდდა წამით.

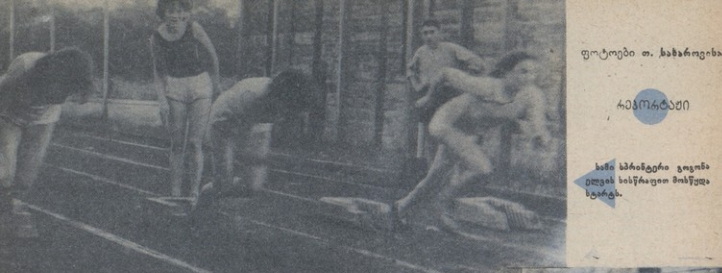
მაგრამ სვლა ამით არ იზღუბრდება,
ახე ყოფილა თურმე წინათაც—
შორი ტალღები ისევ ღრუბლებად
წამოიშალნენ, როცა ინათა.
როცა ინათა და შორს ნელ-ნელა
ჩრდილებმა როცა იშარიშურეს,
წამოიშალნენ, ხედავდა გელა,
და კვლავ მშობლიურ მთებს მიაშურეს.

იმ თოვლის ფიქვებს ჩვენს მწვერვლებზე
მეტადრე აბა, ვინ ეყვარებათ!
ალერისთ დასწვავთ კვლავ ელვარე მწერ
რომ კვლავ ამღერდნენ ნაადვარებად!
ცხადში იყო თუ სიზმარში, ეგელა
წამითაც მათ არ დასცილებია,
ახლა თოვს ისევ და ისევ ბნელა.
შინ ისევ მშვიდად წახსინებია...

რომელი ქოლგით, რომელი ფრთებით
დაეშვა თოვლის ფანტელზე ჩქარა.
რომელ ქარს მოჰყვა დანაწდილებით,
რომ შკითხო, თვითონ არ იცის; არა,
გადასწევს ფანჯრის ფარდას და უშოდ
გაახსენდება გზა გამოვლილი,
ნაძვის წებბი კი ისევ სდუმან
ტოტებდახრილი და დათოვლილი.

ფორტები თ. ხახარაძის

ჩემო კლასი

ჩემი სპორტული განხორციელება ჩემთვის მოსწონს.

დღე აქ ისევე იწყება როგორც მთაში, როგორც ზღვისპირად, როგორც პირითოდ ყველგან. შის სხელები პირველად ფართო ფანჯრებში შეიჭვრიტება, მერე ქუჩის ვაჟურად გაშენებულ გრძელ, ორსართულიან სახლს მიადგება და შემდეგ მწვანედ აბიზინებულ დებურთის მოედანსაც მისწვდება. იქით კიდევ სარბენ ბილიკებსაც გააკვდავებს. წველებურიც, ამ დროს, ქუჩაში სიწინარეა. იშვიათად თუ გაივლის მგზავრი და არბად ახედის შავ დაფას, რომელზეც ცოთიულობა: ათბილისის განათლების განყოფილების სკოლა-ინტერნატი, ჰოჯერი დღია, ადრეც. ეზოში სიწინარეა. განმალდა ალვის ხეებს რაკალი შეუტრიათ ზოას და მივლინის გარეშე. — ქუჩის მხარე დღისითაც ვერ აღწევს აქ. — გულებზე ქალბატონები და დარჯიხა და მწვანე მიწის დასკურბებს. ბაზაში ნაშინაია, ისე, როგორც სოფლად იქის ბოლქვ უღრებულ დასვენებაში.

14-15 წლის მშემოკიდებული გოგონებები.

იწყება დილის ვარჯიში. ეს ისეთი ვარჯიში როდია, რადიოში რომ ვისმენო ყოველ დღით: ბიჭები უკვე თითქმის დაუფლებიან სპორტს, ეს იგრძნობა ყველაფერში: მხარა-მოხარაში, ქაბჯურად გრძელი მკლავებისა და კუნთოვანი ფეხების მოძრაობაში, და ამიტომ ვეცდები, რომ დაჭურვავი ბიჭები რაღაც იდეითა შეტანილი — ბავშვების მოძრაობა, ბრძოლა...

სკოლის პირველი კლემტების დიდ მიღწევად უნდა ჩათვალოს სინამდვილე წესრიგი, დისციპლინა, სიბოძო და სიფარული, რომელიც მთელ სკოლაში სუფევს. ერთმნიშვნელოდ სიფარულსა და მეგობრობის მტკიცე, მეგობრობა რუკების შეუღლებლად ორასსა და მეტი. აი, ერთი მათგანი — თამარ არაბიძე. დღე დაიბნეულ გოგონას მაგნიტობაზე მოაკლდა მშობლების სითბო და სიფარული, მაგრამ კოჯირის სიბავშვო სახლიდან ვაღმოსულება, მზრუნველი და მოსიყვარულე ამხანაგებისა და აღმზრდელის წყალობით აქ ისეთი სითბო და სიფარული იგრძნობ, რომ დღეს იგი ობობად ავარტ ვინმის თვის, მის ორასს მეგობარი, ორასს ვულვამტკიცებრი ხევის. თამარი ახლა მეორე თანბრო-

სანი მშრომისა და წესის მისწავლეთ. არსებული სპორტკლავი მთლიან მონაწილეობა. რომელიც ერთი ჩამოვთვალათ. — აი, ეს ქერთმანი გოგონა, საბჭომ ბილიკთან რომ დგას, — გულებზე მშრომისათა მწვრთნელი ბიჭის ტაბატაროც, — ხელა კოხავეია. იგი ონიდანა, მორტხედ დღის გოგონა ხევის წინაშე და მოკრძალებით მოვითხრობს მაგნიტობის წლებზე: როგორ დაკარგა მამა, როგორ ემხარებოდა მარტხელა დღის ოჯახური საქმიანობაში; შემდეგ აქ, ინტერნატი, ვატარებულ წლებს იგონებს: — პირველად აქ რომ მივე-

ნაკლები მსწავლე მართლაც დიკლავი ხარნი და ძველი ხარნი ხელთა აქ.

ამისთვის, რომ ობობად შეიღობო ბიჭობა, უნდა წარმავს ბიჭობა. აი, ახლან მხარე დასურთიდან მარტხელა ოჯახი იტრებს სწავლებს.

დი. გაქცევა მინდოდა უნა. რეიმს ვერ შეგვეხვე, თუმცა სახლშიც ადრე ვეგებოდი, მაგრამ ყოველთვის ერთ დროზე ვამა, ძილი, შეცდომებო, ვარჯიში პირველად გამიპიზრდა. ახლა კი...

კიბზე ვოგონა ჩამობის, ხელში რაღაც უჭირავს, მოაფრიალებს. — წერილია რაჭიდან, — ელიმბა მწვრთნელს, — დღეს ხუთ წუთის შინაც ავზავინს და ადღესავეს ღებულობს. როგორ ასრულებს ადღეს პასუხს წერს, ვერ გამიგია, რიგა, ლე-

წინგარდი, კიდეც. ყველანა მავს მტკობრები.

მაღე ცხრა საათი შესრულდება, მაგრამ, საოქარი, სკოლისაკენ არავინ იტყარის. ბავშვები ერთბელ კიდევ ათავადებენ რეგნებს. უკანასკნელად თვალს ავლებენ საშინაო დღეობებს და ცხრას რომ მხოლოდ ბუთი წუთი აკლია, აუტყარებულ გამოდინ მწერაბის გამოდინ და, იქვე, ქუჩის მეორე მხარეზე, დართო უმჯრიათ ეზოში შედინ. ეს დიდი მელვანია ბავშვებისათვის, რადგან სკოლაში მსვლელ-მოსვლის დრო თითქმის არ ეხარჯებათ.

კამისის ზარის წრაილი და ეზო ცარიელდება, ბავშვები მებრებთან იკავებენ თიფინი ადგელობა.

ქ. იმას ჩემი. იგი ახლანდელ ვარჯიშს განხორციელებს.

ჩემი დღის დასრულება მთლიანად მსწავლეებისათვის.

მასწავლებლის ყოველი ხიტყვა ახალ-ახალ ცოდნას მისცემს მოსწავლეებს და ისინიც არც ერთ წუთს არ კარგავენ; ყურადღებით უსმენენ მასწავლებელს.

ხსნარან. მათ, როგორც ჩანს, ღია ცის ქვეშ მეცადინეობა უფრო მოსწონთ.

ერთი სიტყვით, ამ საათებში ყველა გაკვეთილებს ამზადებს, ყველას წიგნი და რვეული უჭირავს ხელში.

ინტერნატი განთქმულია თავისი სპორტული ტრადიციებით. თუმცა, მათ არც ერთ შეჯიბრში, გარდა მოსწავლეთა საკავშირო პირველობისა, ცალკე გუნდი არ გამოუყვანიათ. სკოლის ხელმძღვანელობას საინტერესო და ორიგინალური ხერხი მოუგონებია: რესპუბლიკურ შეჯიბრებზე სკოლის ყველა სპორტსმენი თავისი მშობლიური რაიონის სახელით გამოდის. და, მართლაც, რა არის იმაზე საპატიო, რომ ორი-სამი წლის დაშორების შემდეგ შენი წინსვლით, შენი მიღწევებით გაახარო და ასა-

ინტერნატელები თვითონაც ხალისით ემზადებიან და მლაგებლებზე.

ხელო მშობლიური, რაიონის მშობლიური სკოლა.

მიღწევათა რვეულს შლის ფეხებურთელთა მწვრთნელი მიხეილ მინავეი. ბულია... რაღაც ნაცნობი გვარია. ვიგონებ: ოპ, ეს ხომ ის პატარა ბიჭია, ამ რამდენიმე დღის წინ თბილისის „დინამოს“ სათადარიგო შემადგენლობაში რომ ითამაშა. მინავეთან ერთად ფეხბურთელებს წვრთნის ახალგაზრდა მასწავლებელი შოთა კუმლაშვილი. მძლეოსნებს, დამსახურებულ მწვრთნელ ტახტაროვთან ერთად, მეცადინეობას უტარებენ წარსულში ჩვენი ქვეყნის ერთ-ერთი უძლიერესი მორბენალი, პოლიტექნიკური ინსტიტუტის დოცენტი ლევან სანაძე და ღვაწლმოსილი პედაგოგი სანდრო კილაძე. ველომრბოლებს წვრთნიან ჯუშუბერ შენგელია და კარლო ჯოხაძე. გვეჯერა, რომ მწვრთნელთა ასეთ ანსამბლს მარტოაც დიდი საქმის გაკეთება შეუძლია და, ვინ იცის, იქნებ, მომავალ ოლიმპიურ ასპარეზობებზე, სწორედ მათ ხელში გამოზრდილი რომელიმე სპორტსმენი ავიდეს გამარჯვების კვარცხლბეკზე. ახლა ინტერნატში საზეიმო განწყობილებაა: სპორტსმენთა დიდი ნაწილი ახლახან დაბრუნდა ქალაქ მინსკიდან, სადაც სკოლის გუნდმა მოსწავლეთა საკავშირო სპარტაკიადზე პირველი ადგილი დაიკავა. მინსკელი მაყურებელი გააოცა დუშელ კ. გორძამაშვილის შედეგებმა. მან ბაღრო 25,55 მეტრზე სტყორცნა და სპარტაკიადის ჩემპიონობა მოიპოვა. მანვე აჯობა ყველას ბირთვის კვრავში. სიგრძეზე ხტომაში პირველი იყო ო. ჩუბინიძე—იგი 6,8მ მეტრზე გადახტა. 100 მეტრზე სირბილში სპარტაკიადის ჩემპიონი გახდა ო. სულუხია. სკოლის გუნდმა მოიგო პირველი ადგილი ამანათრბენში.

ვინ მოთვლის, კიდევ რამდენი წარმატება ჰქონდათ სკოლა-ინტერნატის მოსწავლეებს გასულ სასწავლო წელში.

ნელა იწურება დღე. სპორტულ მოედნებზე და კლასებში უკვე აღარავეინაა, პიონერთა ოთახის კარიც უკვე დაიკეტა. დღეს ახალგაზრდებმა საკმაოდ იმეცადინეს, ივარჯიშეს კიდევ, ახლა კი დასვენების დროა.

ღამის ათ საათზე, ვახშმის შემდეგ, ბავშვები თავიანთ ოთახებისაკენ მიდიან. სრული მყუდროება ეუფლება აქაურობას. დერეფანში მხოლოდ მორიგე მასწავლებლის ფეხის ხმა ისმის.

ზ. ორბელი

ყარყარ ნადირა მტავი

ვიკელე კაუვი

ნახ. ნ. შალიკაშვილისა

— რამ ჩავაფიქრა, დიღო ვეზირო?

ზ ლ ბ კ ა რ ი

დიდი ხნის წინათ ბაღდადში ცხოვრობდა ხალიფა ხასადი. ერთ მშვენიერ დღეს ხალიფას ეახლა ვეზირი მანსური, მეტისმეტად დაღონებული. ხალიფამ პირიდან ჩიბუხი გამოიღო და ჰკითხა:

— რამ ჩავაფიქრა, დიღო ვეზირო?

ვეზირმა გულხელი დაიკრიტა, თაყვანი სცა ხალიფას და უპასუხა:

— ბატონო, ძირს, სასახლესთან, მეწვრილმანემ ისეთი ლამაზი ნივთები მოიტანა, გულს მწყდება, რომ ვერა ვყიდულობ.

ხალიფამ მაშინვე მონა გაგზავნა და მეწვრილმანე მოაყვანიდა. მერე ამოარჩია თავისა და მანსურისათვის ლამაზი დამაჩები, ვეზირის ცოლისთვის კი — სავარცხელი. უეცრად ხალიფამ თვალი მოჰკრა ყუთში პატარა უჯრას და შეეკითხა:

— მანდ კიდევ რა გაქვს?

მეწვრილმანემ უჯრა გამოაღო და ხალიფას მოშავო ფხვნილით სავსე კოლოფი და უცხოდ ნაწერი ქაღალდი აჩვენა, რომლის წაკითხვა იქ ვერავინ შესძლო.

ხალიფას უყვარდა ძველი ხელნაწერების შეძენა, იყიდა ეს ხელნაწერიც, კოლოფიც და მეწვრილმანე გაისტუმრა.

— ამის წამკითხველი ხომ არავინ იცი? — ჰკითხა მერე ვეზირს.

— მოწყალეო და მბრძანებელო ხელმწიფევე, დიდ მეჩეთში ცხოვრობს ერთი კაცი, რომელსაც ბრძენ სელმის ეძახიან; ამბობენ, ყველა ენა იცისო. ჰოდა, იქნებ ეს ნაწერიც წაიკითხო.

სელიმი მალე მოიყვანეს.

იგი დიდხანს ჩაჰყურებდა ხელნაწერს, ბოლოს წამოიძახა:

— აქ სწერია: „ვინც ამ ფხვნილს დაუნოსავს და „მუტაბორს“ დაიძახებს, ნადირად ან ფრინველად იქცევა და იმათ ენას გაიგებს. როცა ისევ ადამიანად გადაქცევას მოისურვებს, მაშინ სამჯერ თაყვანი უნდა სცეს აღმოსავლეთით და ეს სიტყვა წარმოთქვას. მაგრამ უფრთხილდი, ადამიანო: როცა ნადირად ან ფრინველად გადაიქცევი, არ გაიცინო, თორემ ის გრძნეული სიტყვა დაგავიწყდება და სამუდამოდ დაჰკარგავ ადამიანურ სახეს“.

ხალიფამ სელიმი დააფიცა, რომ საიდუმლოს არავის გაუმხელდა, აჩუქა მშვენიერი ტანისამოსი და გაისტუმრა, ხოლო მანსურს კი უთხრა:

— ეს კარგი რამ ჩავიგდე ხელში, ხვალ აღრიანად მოდი ჩემთან, გავიდეთ მინდვრად, დავუნოსოთ კოლოფი და გავიგოთ, რას ლაპარაკობენ ცასა თუ წყალში, ტყესა და ველზე.

II

მეორე დღით ხალიფა და ვეზირი აღრიანად გავიდნენ სახლიდან და ტბისკენ გაემართნენ. როცა ტბას მიაღწენენ, იქ ორი ყარყატი დაინახეს. ერთი დინჯად დააბოტებდა წინ და უკან, მეორე კი რალაცას თაფისთვის ლაქლაქებდა. ცაში სხვა ყარყატსაც მოჰკრეს თვალი.

— მოწყალეო ხელმწიფევე, ჩემს წვერებს ვფიცავ, რომ ამ ორ გრძელფეხას ერთმანეთში ფრიად საამო საუბარი აქვთ. რა იქნება, ჩვენც რომ ყარყატებად გადავიქცეთ? — ჰკითხა უფროსმა ვეზირმა.

— კარგი ნათქვამია, — უპასუხა ხალიფამ, სწრაფად გამოიღო კოლოფი ქამრიდან, ჯერ თვითონ კახგად

— მოწყალეო ხელმწიფევი, ჩემს წევრებს ვფიცავ, ამ ორ გრძელფეხას ერთმანეთში ფრიალ ხაშო საუბარი აქვთ.

დაყნოსა, მერე ვეზირს გადასცა და ბოლოს ორივემ წამოიყვირეს: „მუტაბორო!“.

ხალიფას და იმის ვეზირს მაშინვე დაუწვრილდათ და დაუწითლდათ ფეხები, ლამაზი ყვითელი ჩუსტები ყარყატის ფეხებად გადაექცათ, მკლავები ფრთებად, კისრები დაუგრძელდათ, წვერი გაუქრათ და სხეული რბილი ბუმბულით შეემოსათ.

— რა მშვენიერი ნისკარტი გაქვთ, დიღო ვეზირო! — კარგა ხნის სიჩუმის შემდეგ უთხრა ხალიფამ.

— დიდად გმადლობთ.— მიუგო ვეზირმა და ხალიფას მღაბლად დაუკრა თავი.— თუ ნებას დამრთავთ, გამოგიტყდებით, რომ თქვენი უმაღლესობა ყარყატად უკეთესად გამოიყურება, ვიდრე ხალიფად. მოდიეთ, ჩვენს ამხანაგებს ყური მივუგდოთ, ნეტავ მართლა გავიგებთ ყარყატების ენას?

ამასობაში მესამე ყარყატიც დაეშვა მიწაზე, ნისკარტით ფეხები გაიწმინდა, ბუმბული გაისწორა და პირველ ყარყატს მიუახლოვდა.

— დილა მშვიდობისა, ქალბატონო გრძელწვივა! აღრიანად გამოზრძანებულხართ მინდვრად.

— გმადლობთ, ძვირუცასო! საუზმეზე ხომ დამეწვევით? აი, ხელიკი მიირთვით, ან პატარა ბაყაყი ინებეთ!

— მადლობას მოგახსენებთ. რალაც მადა არა მაქვს, ცოტა მინდა წავივარჯიშო, დღეს მამაჩემს სტუმრები ჰყავს და ალბათ მაკეკებენ.

ახლაგაზრდა ყარყატი ქალი ისეთ საკვირველ ხტუნვას მოჰყვა, რომ ხალიფა და მანსური გაოცებით შეჰყურებდნენ. მაგრამ, როცა ის კეკლუტად დადგა ცალ ფეხზე და ფრთების ქნევა დაიწყო, თავი ველარ შეიკავეს და სიცილი წასკდათ. ახლა კი გაახსენდა ვეზირს, რომ არ უნდა გაეცინათ და თავისი შიში ხალიფას გაუზიარა.

— რა სერიი იქნება, მართლა ყარყატად რომ დაერჩე! — წამოიყვირა ხალიფამ. — ჩქარა გაიხსენე ის სულელი სიტყვა, დიღო ვეზირო, მე ვერ მომიგონია.

— აღმოსავლეთით სამჯერ უნდა სცე თაყვანიო და თქვა: „მუ-მუ-მუ“...

მაგრამ, დახეთ უბედურობას! ვერ იქნა და ვერ შირიგონა ვეზირმა ის გრძნეული სიტყვა. ასე რომ, მანსურმა ხალიფა ხასადი და მისი ვეზირი ყარყატებად დარჩნენ.

III

მოჯადოებული ყარყატები დალონებული დაეხეტებოდნენ ველზე. ქალაქში დაბრუნება არ შეეძლოთ, ან იქ რა უნდა ეკეთებინათ. და მართლაც, ხომ არ შეიძლება ხალიფად ან უფროს ვეზირად ყარყატები დაესვათ. კიდევ კარგი, რომ ფრენა შეეძლოთ. ხშირად დაფრინავდნენ ბალდადის თავზე იმის გასაგებად, რა ხდება ქალაქშიო.

პირველ დღეებში ქუჩები დამგლოვიარებული ჩანდა. მეოთხე დღეს კი საუცხოო პროცესია დაინახეს და დაფუდაფების ცემა, ბუკის ხმა გაიგონეს. ერთი კაცი შეკაზმულ ცხენზე იჯდა, ოქრომკედით ნაქარგი ძოწისფერი მოსასხამი ესხა. ირგვლივ კი ამაღა ერტყა. ნახევარი ბალდადი იმის კვალს მისდევდა და გაიძახოდა:

— გაუმარჯოს ბალდადის მზრძანებელ მიზრას!

სასახლის სახურავზე ჩამოსკუპებულმა ყარყატებმა ერთმანეთს გადახედეს:

— ახლა ხომ მიხვდი, დიღო ვეზირო, ვინც მოგვაჯადოვა? ეს მიზრა ჩემი მოსისხლე მტრის ჯადოქარ ქაშურის ძეა. დიდი ხანია რალაც ცუდს მიპირებდა და აი, მიმტრო ყიდევც. მაგრამ იმედს მაინც არ ვკარგავ. მოდი, მედინას გავფრინდეთ, იქნებ იმ ჯადოს წამალი იქ ვიპოვოთ.

ხალიფამ და ვეზირმა თავიანთი გახატირი უამბეს ბუს.

სასახლის სახურავიდან ყარყატები აფრინდნენ, მაგრამ ფრენას მიუჩვეველნი ძლივს მიფრინავდნენ.

ბევრი იფრინეს თუ ცოტა, დაილაღნენ და ერთ ნანგრევზე ჩამოსხდნენ. ის ძველად ციხე-კოშკი უნდა ყოფილიყო, ახლა კი რამდენიმე მშვენიერი სვეტილა დარჩენილიყო.

უცბად, გარკვევით მოესმათ ჩუმი ქვითინი. ხალიფამ ნისკარტით შეაღო ის კარი, საიდანაც ქვითინი ისმოდა. მიწაზე ცოცხალ-მკვდარი ბუ ეგდო, დიდრონ თვალებიდან მსხვილი ცრემლი ჩამოსდიოდა და ხმაღალა

კენესოდა. როცა ბუმ ხალიფა და მისი ვეზირი შეამჩნია, სიხარულით წამოიყვირა, ყავისფრად დაწინწკლული ფრთებით ცრემლი მოხდენილად მოიწმინდა და ორივეს გასაკვირად მშვენიერი არაბულით წამოიძახა:

— კეთილი იყოს თქვენი მობრძანება! უფალმა ალბათ ჩემს დასახმარებლად მოგავლინათ. ოდესღაც მიწინასწარმეტყველეს, ყარყატები მოგიტანენ ბედნიერებასო.

ხალიფამ და ვეზირმა უამბეს თავიანთი გასაჭირი. შემდეგ ბუმ დაიწყო:

— მაშაჩემი ინდოეთის ხელმწიფეა. მე, მის ერთადერთ უბედურ ასულს, ლუზა მქვია. იმ ჯადოქარმა ქაშურმა, რომელმაც თქვენ მოგაჯადოვათ, მეც ასე გამა-

უბედურა. ერთ დღეს ქაშური მამაჩემს ევახლოვებოდა ვაჟიშვილ მიზრასთვის ცოლად ვუნდოდი. მამაჩემმა ბრძანა კიბიდან დაეგორებინათ. ბოროტი ჯადოქარი კვლავ ჩუმად შემოპარულიყო. ერთხელ, როდესაც ბაღში გამაგრილებელი სასმელი უნდა დამეღია, მონად გადაცმულმა სასმელი მომართვა, ბუდ გადამაქცია და აქ მომიყვანა.

— თუ ვინმე თავისი სურვილით არ შეგირთავს, — მითხრა მან, — აქ ამოგძვრება სული. ასე გადაგიხდით სამაგიეროს შენა და შენს ამაყ მამასაო...

ხალიფა ჩააფიქრა მეფის ასულის ნაამბობმა.

— ერთნაირ გასაჭირში კი ვართ, მაგრამ როგორ ვიხსნათ თავი, არ ვიცი, — თქვა ხალიფამ.

— ო, ბატონო, იქნებ მე გასწავლოთ, როგორ ვიხსნათ თავი, — უპასუხა ბუმ. — ის ჩვენი გამაუბედურებელი ჯადოქარი და იმისი ამხანაგები ამ ნანგრევებს თვენი ერთხელ ესტუმრებიან ხოლმე, ერთ დარბაზში იკრიბებიან და თავიანთი ავკაცობით ტრამბახობენ, ჰოდა, იქნებ წამოსცდეს ქაშურს ის გრძნეული სიტყვა, რომელიც თქვენ დაგავიწყდათ.

— ოჰ, უძვირფასესო მეფის ასულო, ჩქარა მითხარი, ის დარბაზი სად არის და ან როდის მოვა ქაშური.

ბუ ერთ წუთს გაჩუმდა და მერე თქვა:

— არ გეწყინოთ, მხოლოდ ერთი პირობით კი გეტყვით: ერთმა თქვენთაგანმა ცოლად უნდა შემიერთოს, ჯადოზე სხვა არაფერი გასჭრის.

ამ სიტყვებმა ყარყატები ცოტათი შეაქროთ. ხალიფამ ვეზირი განზე გაიხმო:

— დიდო ვეზირო, თქვენ უნდა შეიერთოთ.

— რას ბრძანებთ! როცა შინ მივალ, ჩემი ცოლი თვალებს არ ამომიჩიჩქნის? თან დაგებრდი კიდევ. თქვენ კი ახალგაზრდა ხართ, უცოლოც და უფრო შეგეფერებათ ახალგაზრდა, ლამაზი მეფის ასულის თხოვა, — უპასუხა ვეზირმა.

— ვინ გითხრა, რომ ის ახალგაზრდაა და ლამაზია. თეგზი წყალში ვინ შეაფასა? — თქვა ხალიფამ და დაღონებულმა ფრთები ძირს ჩამოყარა.

დიდხანს არწმუნებდნენ ასე ერთმანეთს. ბოლოს, როცა ხალიფა მიხვდა, რომ ვეზირს ბუს შერთვას ყარყატად დარჩენა ერჩივნა, გადაწყვიტა, პირობა თვითონ შეესრულებინა. ბუს ძალიან გაუხარდა, რადგან ჯადოქარები სწორედ იმ ღამეს უნდა შეკრებილიყვნენ.

რომ დაღამდა, ბუ ყარყატებს დარბაზისაკენ გაუძღვა. ფეხაქრეფით მიუახლოვდნენ და ქუჭრუტანიდან შეიხედეს. დარბაზი მშვენივრად იყო მორთული. შუაში რჩეული საკმელებით სავსე მრგვალი მაგიდა იდგა. სუფრას გარშემო რვა კაცი ეჯდა. ამ კაცებში ყარყატებმა იცნეს ის მეწვრილმანე, რომელმაც მათ გრძნეული

ფხვნილი მიჰყიდა. მას თავისი მეზობლები დაეპატონა და სხვა ამბებთან ერთად ხალიფასა და მისი ვეზირის თავგადასავალსაც უამბობდა.

— ნეტა რა გრძნეული სიტყვა უნდა ეთქვათ, რომ ადამიანებად ქცეულიყვნენ? — ჰკითხეს მერე ჯადოქარს.

— რა და, ერთი ძალიან ძნელი სიტყვა, ლათინური „მუტაბორ“, — უპასუხა მეწვრილმანემ.

ყარყატებმა ეს სიტყვა რომ გაიგეს, გასასვლელისაკენ გაიქცნენ, ბუ უკან მისდევდით.

ჭიშკართან რომ მივიდნენ, ყარყატებმა სამჯერ დააქნიეს გრძელი კისრები აღმოსავლეთისკენ, „მუტაბორ!“ — შესძახეს და იმავე წუთს ადამიანებად გადაიქცნენ. სიცილითა და ტირილით გადაეხვივნენ ერთმანეთს. მაგრამ ვინ აღწერს მათ ვაოცებას, როდესაც შემობრუნდნენ და დაინახეს, რომ მათ წინ დიდებულად მორთული ლამაზი ასული იდგა. მან ხალიფას ღიმილით ხელი გაუწოდა და უთხრა:

— განა ბუს ველარ სცნობთ?

ხალიფა, ვეზირი და მეფის ასული ბალდადს გაემგზავრნენ. ხალიფას ბალდადში ჩასვლამ დიდი ვაკვირება გამოიწვია, იგი ყველას მკვდარი ეგონა...

მისვლის უმაღლეს ხალიფამ მოხუცი ჯადოქარი და მისი შვილი დააჭერინა და ბრძანა, მოხუცი დანგრეული სასახლის იმ დარბაზში გაეგზავნათ, სადაც მეფის ასული ჰყავდა დამწყვდეული და მერე ჩანოეხროთ. შვილს კი, რომელსაც მამის თილისმისა არა ესმოდა რა, უთხრა — ან სიკვდილი, ან ფხვნილის დაყნოსვა ირჩიეო. როცა მან უკანასკნელი ირჩია, დიდმა ვეზირმა კოლოფი მიაწოდა. მან დაყნოსა და ხალიფას ჯადოსნურმა სიტყვამ ყარყატად გადაიქცია. ხალიფამ ყარყატი რკინის გალიაში ჩასვა და თავის ბაღში დადგა.

ხალიფა, თავისი მეუღლითა და ვეზირით დიდხანს ბედნიერად ცხოვრობდნენ და ხშირად იგონებდნენ თავიანთ თავგადასავალს.

გერმანულიდან თარგმნა ც. კახიანა

მასწავლებელი დაფაზე ათწილად რიცხვს წერს.

— ახლა კი, — ეუბნება იგი მოსწავლეებს, — მე ამ რიცხვს ვამრავლებ ათზე, — იგი იღებს დაფის საწმენდ ბალიშს და შლის ერთ-ერთი რიცხვის წინ მძიმეს.

— სად გადავიდოდა მძიმე? — იკითხა მან.

— საწმენდ ბალიშზე, მასწავლებლო. — წამოიძახა მაქსმა.

* * *

— მაშ, ასე, — უხსნის ფიზკულტურის მასწავლებელი ბავშვებს, — დასხედით და წარმოიდგინეთ, თითქოს ნაეში ზიხართ და ნიჩბებს უსვამთ: ერთი-ორი, ერთი-ორი!..

ყველა იწყებს ვარჯიშს, მხოლოდ ერვინი ზის მშვიდად.

— ერვინ, რატომ გაჩერებულხარ?

— მე მოტორიან ნაეში ეზივარ, მასწავლებლო.

* * *

— რამდენ კვერცხს დებს ერთი ასეთი ზუთხი? — შეეკითხა ბობი მეთევზეს, რომელმაც ზღვიდან თევზი ამოიყვანა.

— ზუსტად არ ვიცი, მაგრამ, დაახლოებით 50 მილიონს მაინც დადებს.

— კიდევ კარგი, რომ ისინი ამ დროს ქათმებივით არ კაკანებენ, თორემ შეუძლებელი იქნებოდა ზღვაზე ბანაობა.

* * *

— რა ეწოდება ცოცხალ არსებას, რომელსაც შეუძლია იცხოვროს როგორც წყალზე, ისე ხმელეთზე? — ეკითხება მასწავლებელი მოსწავლეს.

— მეზღვაური. — იყო მოსწავლის პასუხი.

* * *

— არა გრცხვენია, მაქს, სახლამდე უკვე გაეიწყდება სკოლაში ნასწავლი, — უსაყვედურებს მამა შვილს. — ფრიდასაგან მაინც აიღე მაგალითი, მას ყველაფერი ახსოვს ხოლმე.

— ფრიდა ხომ სკოლასთან გაცილებით ახლოს ცხოვრობს!

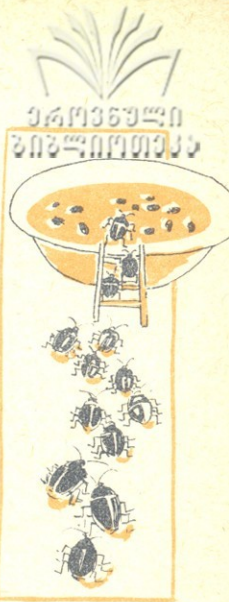
* * *

— კარლ, რა მოსვლია ამ მშვენიერ ტბას, როდის აქეთ დაშრა იგი?

— ამბობენ, მას შემდეგ, რაც აქ საშრობით დატვირთული კატერი ჩაიძირაო.

თარგმნა ნ. გელაშვილმა

მარჯვე მოგონები

ამ ზაფხულს მე და ჩემი უფროსი დაიკო ნათელა თბილისში დავრჩით. დედა სამსახურში დადიოდა, მამა ხანგრძლივი მივლინებით იყო წასული მოსკოვში. ასე რომ, მთელი ოჯახი ჩვენ გვებარა. ჩემი დაიკო განუწყვეტილად ფუსფუსებდა, იგი ახლა იყენებდა სკოლაში, მეოჯახეობის კაბინეტში მიღებულ ცოდნას. რამდენი საინტერესო რამ გავიგე და ვისწავლე მისგან! მინდა ეს ცოდნა თქვენც გავიზიაროთ, მეგობრებო.

ზაფხულის იმ ცხელ დღეებში ჩვენს ოთახში ბუზის ქაჭანება არ იყო. აი, როგორ მივალწვიეთ ამას:

ავიღეთ 10 წილი კოლოფანი (კანიფოლი), 5 წილი სელის (შეიძლება ბუსალათინის) ზეთი და 5 წილი თავლი. ეს ყველაფერი მდულარეში ჩადგმულ ჭურჭელში გავადნეთ და შემდეგ გავაციეთ; ასე მივიღეთ წებოვანი მასა. შემდეგ ქაღალდები გრძელ ბაფთებივით დავჭერიით და წებოვანი მასა ამ ბაფთებს წაფუსვით. ოთახში სად არ დავეიდეთ ეს ბაფთები! ჩემმა დაიკომ ბუზების გასაწყვეტი სხვა რამდენიმე საშუალებაც მასწავლა. მაგრამ მთავარი მაინც ის იყო, რომ თავლიად არ ვტოვებდით სასმელ-საჭმელს.

დედას მურაბების დამზადებაშიც ვშველოდით. გვიხაროდა, რომ ნაირ-ნაირი მურაბის ქილეებით გავავსეთ კარადები და სამზარეულოს თაროები. მაგრამ, ერთ მშვენიერ დღეს, მურაბების მტერი არ გამოჩნდა! — ქიანჭველები და ცოცხადნენ თაროებზე. ეტყობა, მურაბის სუნი აეღოთ. „აბა, ერთი სერი ვუჩვენოთ მაგათო“, — მითხრა დაიკომ და ნაცარს დაუწყო ძებნა. ბოლოს მოარბენინა კიდეც. მე კი შაქრის ფხვნილის საყიდლად გამგზავნა. რამდენი ვიცინე, როცა დაიკომ შაქრის ფხვნილი ნაცარს მოაყარა. აილო და მერე ეს შაქრიანი ნაცარი ჯამებით კარადებსა და თაროებზე ჩამოამწყრივა. დაეხვივნენ ქიანჭველები იმ ტკბილ ნაცარს და სულ დაიფუფუნენ. მერე ჩემმა დამ მითხრა, თამბაქო ან წვეკო რომ მოგვეყარა ამ ადგილზე, ისიც უებარი იქნებოდაო.

გავგივარდა სახელი ნაცნობ-მეგობრებში, მაგრამ კ

არ გავყოყოჩებულვართ. ერთ საღამოს, გავიხედოთ და, ბებია პელო გვეწვია: „შვილო, თავგები შემომეჩვივნენ, სულ დამიბრიყვეს ამ ყაჩაღებმაო“. ნათელამ ასწავლა: — ჯამში დაუშლელი კირი ჩადეთ და ცოტაოდენი შაქარი მოაყარეთ, ეს კირიც და მეორე წყლით სავსე ჯამიც თავგების სოროვებთან დადგით. თავგები ჯერ იმ შაქრიან კირს დაერევიან, მერე მოწყურდებათ, დაეწაფებიან წყალს და სულსაც განუტევენო.

ბებიამ ცოტა ურწმუნოდ გადაიქნია თავი. ახლა სხვა საშუალებაც ასწავლა ნათელამ: ტილოს ან მიტკლის ნაჭრები ბელეკონში (სკიბიდარში) ამოაღეთ და იმ ადგილებში დაყარეთ, სადაც თავგები გეგულებათო. ბელეკონის სუნი თავგებს ძალიან ეჯავრებათ და სულ გადაიქარგებიანო.

წავიდა ბებია პელო. ვნახოთ, ამ ბრძოლაში ვინ გაიმარჯვებს, ნათელა კი ამზობდა, ბებია აუცილებლად დაჯაბნის იმ ყაჩაღ თავგებსო.

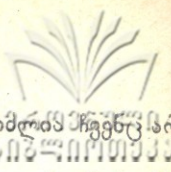
საღამოს დედამ დაგვიძახა და ტანსაცმლის კარადა გვაჩვენა. კარადაზე ამოღრღნილი წერტილები შევამჩნიეთ. აშკარა იყო, რომ ჩვენს ავეჯში მღრღნელი კიები გაჩენილიყვნენ. შეგწუხდით. მე ნათელას გადავხედე. მან კი თავი გადაიქნია — არ ვიცი, რა ეშველებაო. დედამ გვითხრა, ამის საშუალებას კი მე გასწავლითო. აილო შპრიცი, და ნაფტალინისა და ბელეკონის შენაერთით გავავსო. შემდეგ ეს ნაერთი ამოღრღნილ ნასვრეტებში შპრიცით ჩაუშვა. ნასვრეტები გამდნარი თავლის სანთლით ამოგვლისეთ. სხვა ავეჯსაც წაფუსვით ბელეკონი და თავმოხდილი შუშა იქვე დავდგით.

ნათელამ ეს წესი თავის რვეულში ჩაწერა. მე კი გადავწყვიტე, აუცილებლად ჩავწერილიყავი მეოჯახეობის წრეში. თქვენც ამას გირჩევთ, ჩემო მეგობრებო.

თქვენი ტოლი ვაგოჩას ეს წერილი რედაქციას გადმოხცა დეიდა ნ ი ნ მ ხ მ ფ რ ი ა მ.

საქანირი, როგორც შთაბეჭდილებებს ასოცხლებს

ლითვე გვეუბნება გამყოლი და არ შეგვიძლია ჩვენს სარ დაგუდასტუროთ.

ის, ვისაც სამშობლო არ უყვარს, ვერ შეძლებს გაუგოს მეგობარს, პატივი სცეს მას.

უნგრეთში კი არა, მის საზღვრებს გარეთაც ბუდაპეშტს ხშირად „დუნაის მარგალიტს“ უწოდებენ. ამის ყველა საფუძველი არსებობს.

აბა, ადით ერეგბეტის კოშკზე, რომელიც ქალაქის გარეუბანში, იანოშის მთის თხემზეა აღმართული, და თვალი მოავლეთ ბუდაპეშტის პანორამას! დუნაის ორ ნაწილად გაუყვია ქალაქი—ეს არის ძველი და ახალი ქალაქი, ძველი და ახალი რაიონი...

უნგრეთის დედაქალაქის ისტორიის საწყისები შორეულ წარსულში იკარგება. მისი სახელწოდებაც ორი ქალაქის, დუნაის ნაპირებზე სხედასხვა დროს წარმოშობილი და შემდეგ თანდათანობით განვითარებული ქალაქების—ბუდასა და პეშტის—სახელწოდებებისაგან წარმოსდგა.

არსებობს ლეგენდა, თითქოს ჰუნების ბელადმა ატილამ თავის ძმას—ბუდას დაავალა რომელიღაც წართმეული ტერიტორიის დაცვა. ბუდამ ამ ტერიტორიაზე სამხედრო ბანაკი გაამაგრა, და ქალაქსაც, რომელიც ბანაკის ადგილზე თანდათანობით წარმოიშვა, ბუდას სახელი შეერჩა.

ბუდა სამი მთის—საბაჩაგის, სეჩენისა და ხარმაშბატარის კალთებზეა გაშენებული და ამიტომაც ეს მთები ბუდაპეშტელთა საყვარელი დასასვენებელი ადგილებია.

* * *

უცხოეთიდან დაბრუნებისას ტურისტის ყველაზე საუკეთესო სუვენირი, რომელიც მას ახალგაცნობილ ქვეყანას მოაგონებს ფოტოსურათებია. როგორი მოუთმენლობით მოელი ხოლმე ყოველ გამომეღვენებულ კადრს, რომელიც განცდილ სიამოვნებას გაგახსენებს...

აი ახლაც, ჩემს წინ ფოტოსურათების მთელი გროვა. ცოცხლდება უნგრეთში გატარებული დღეების შთაბეჭდილებები.

ეს იყო იმ დღეებში, როდესაც უნგრელი ხალხი დიდ ეროვნულ დღესასწაულს—ფაშისტური გერმანიის ოკუპაციისაგან გათავისუფლების 15 წლისთავს ზეიმობდა.

ფართო შარაზე მიჰქროდა ავტობუსი და ჩვენს წინაშე ლამაზი სანახაობები იშლებოდა. პირველი გაჩერება. უნგრეთთან ჩვენი ნაცნობობის პირველი პუნქტი.

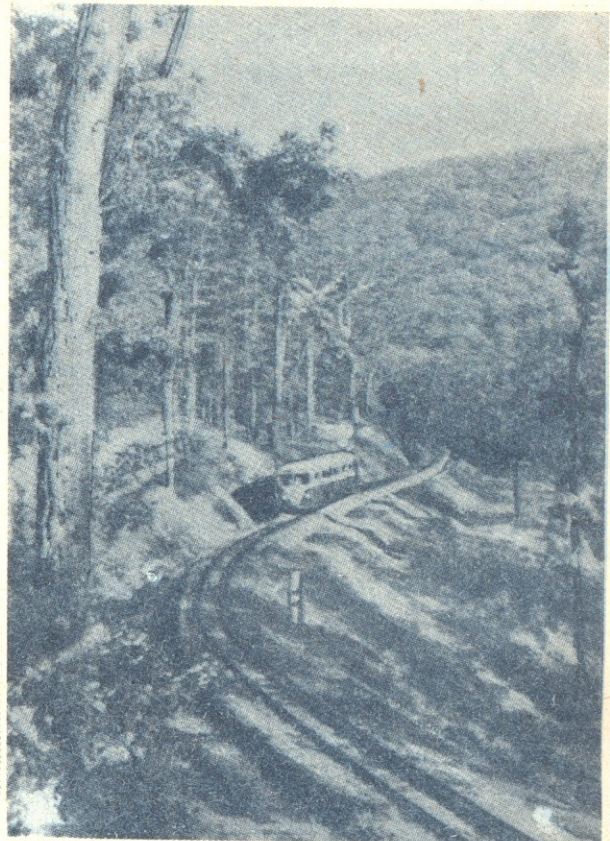
„—თუ თქვენ უნგრეთში ჩახვალთ და ბალატონს არ ინახულებთ, ნუ იტყვიან—უნგრეთი ვნახეო“,—გვაგონდება ჩვენი გიდის ჰილდა ბარანოვას სიტყვები და გვწადია მალე გავეცნოთ აქაურობას, დავრწმუნდეთ ნათქვამის სინამდვილეში.

... „უნგრეთის შავი ზღვა“—ხუმრობით ასე უწოდებენ უნგრელები ბალატონს და ისიც ნამდვილად იმსახურებს ამ სახელს.

დღევანდელი სახით ბალატონი უკვე ოცი ათასი წელია არსებობს. ხანგრძლივი კოკისპირული წვიმების შემდეგ ტბის ტერიტორია 600 კვადრატული კილომეტრით ფართოვდება, გვალვების დროს კი მცირდება. თუმცა ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ ტბის მოცულობის ამგვარი ცვალებადობა ამჟამად არაერთარ საფრთხეს არ წარმოადგენს, რადგან ტბა არხითაა დაკავშირებული დუნაისთან და ზედმეტი წყალი დუნაიში გადადის...

კვლავ მანქანა, კვლავ ლარივით გაჭიმული შარაგზა, კვლავ ჩვენი განუყრელი თანამგზავრი—მღვრიე, ქაფმოჩრეული დუნაი, რომლისთვისაც რატომღაც „ცისფერი“ უწოდებიათ...

—„თუ არ ყოფილხარ ბუდაპეშტში, ნუ იტყვი—უნგრეთს ვიცნობო“—კვლავ გვესმის ჰილდას ხმა და მანქანას ერთსულოვანი სიცილი ჰფარავს. „რა გქნა, მიყვარს უნგრეთი, მის სიყვარულში ნუ დამძრახავთ,“—სიცი-

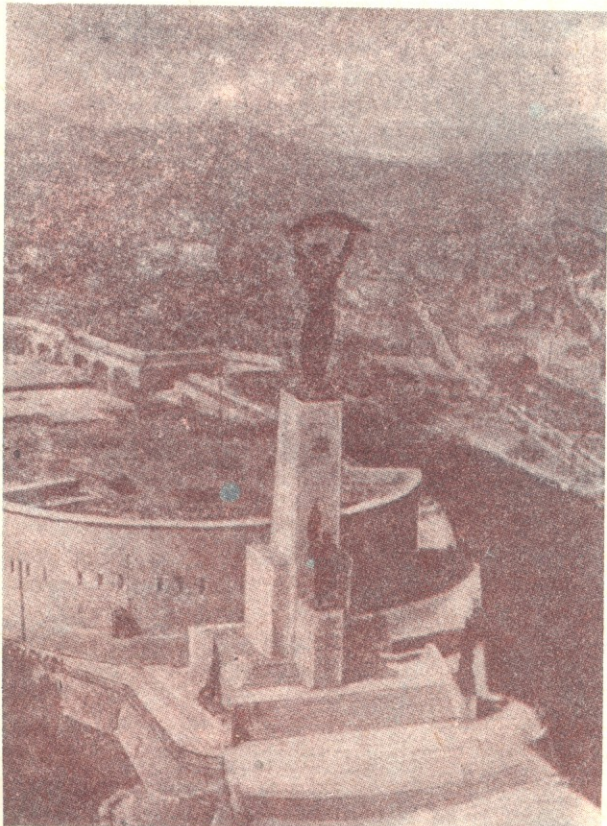

პიონერთა რკინიგზა.

პეშტი კი ველზეა გაშლილი და ამიტომაც მისი ქუჩები ლარივით სწორია და ფართო.

ბუდაპეშტის ნამდვილი მშვენიერებაა კეთილმოწყობილი პარკები, სპორტული დარბაზები, სტადიონები, საცურაო აუზები, განსაკუთრებით კი — მისი „მხიარული პარკი“, რომელიც ქალაქის ცენტრთანაა ახლოს. პარკის ტერიტორიაზე მოხვდებით თუ არა, არ შეიძლება თქვენი ყურადღება არ მიიქციოს შორეულმა ყიფინამ. სპეციალურად აგებულ გორებზე, რომელთა შორის ბევრი ექვსშვიდსართულიანი სახლის სიმაღლისაა, გადის ვიწრო-ღიანი დაგვიანი რკინიგზა. მგზავრებით გაჭედილი ვაგონები ქარის უსწრაფესად მიჰქრის ამ გზაზე, დიდი სიმაღლის გორაკიდან ეშვება და შემდეგ ისევ ზემოთ მიიწევს.

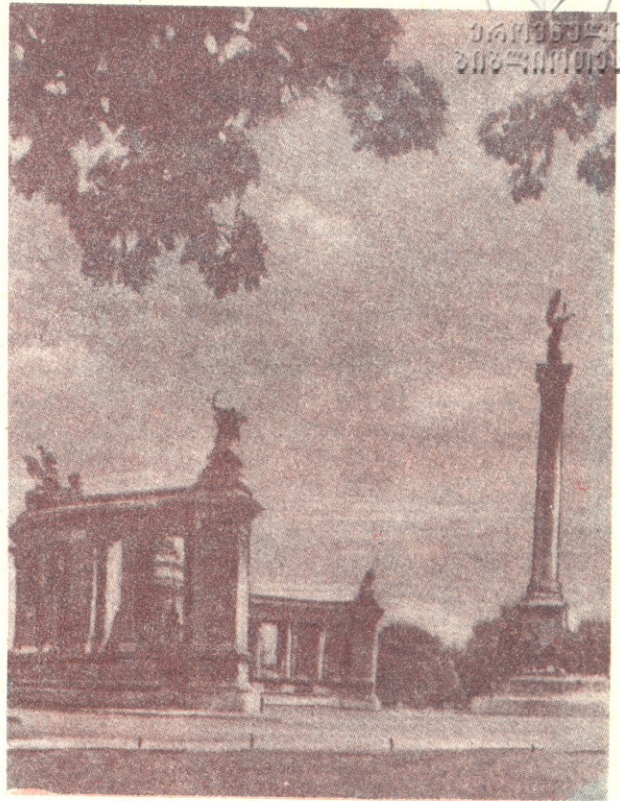

გამარჯვების ძეგლი ბუდაპეშტში.

ირგვლივ კი გამაყრუებელი სიცილი და კისკისია.

ბუდაპეშტში ვიყავით თუ უძველეს ქალაქ ესტერგომში, ბალატონზე თუ მეტალურგთა ქალაქ სტალინფაროში, ჩვენი კეთილი თანამგზავრები, გულთბილი მასპინძლები ბავშვები იყვნენ. რა არ აინტერესებდათ მათ — საბჭოთა პიონერების საქმიანობა და ცხოვრება, ღია ფერადი ბარათების გაცვლა და, რასაკვირველია, ავტოგრაფები.

უნგრეთის ნორჩ მოქალაქეთა დიდი სურვილია მეგობრობა დაამყარონ საბჭოთა ბავშვებთან. სწორედ ამიტომ გვაწერინებდნენ ასეთი სინარულით თავიანთ

დუნაის სანაპირო.

მისამართებს და გვთხოვდნენ, სამშობლოში დაბრუნებისას ქართველი პიონერებისათვის გაგვეცნო ისინი.

აი ერთ-ერთი მისამართი: „ფერენც კისი. ბუდაპეშტი. მესამე რაიონი. ცოლოს ქუჩა, № 23. უნგრეთი“. აი კიდევ ერთი: „აგნესა ბენჩიკი. ბუდაპეშტი. მერვე რაიონი. სეჩიკირაის ქუჩა № 6. უნგრეთი“.

წერილები შეიძლება რუსულად მიწეროთ. მათ იციან რუსული ენა. მისამართიც რუსულად დაწერეთ — წერილი უსათუოდ მიუვა აღრესატს.

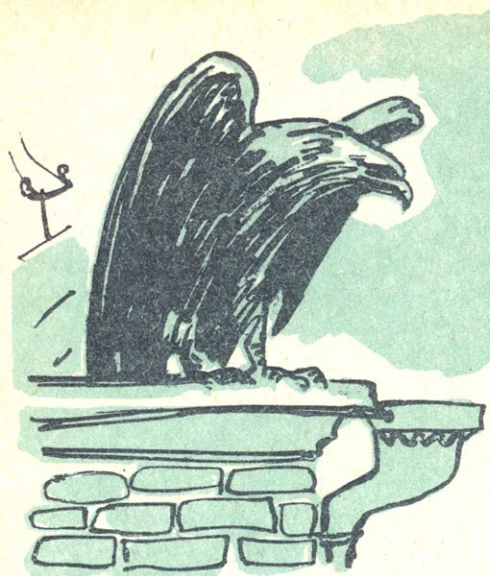
უნგრეთის ნორჩ მოქალაქეებთან გულთბილი შეხვედრა გვექონდა ბუდაპეშტის პიონერულ რკინიგზაზეც. იქ გავიცანით რუსული ენის კარგი მცოდნის, ჩვენს ქვეყანაში ნამყოფი უნგრელი აკადემიკოსის — სილუ შანის ბავშვები და 4 წლის იშტვან ხარლეი, რომლებიც პატარა მატარებლით გასეირნების მოლოდინში იყვნენ.

ჩვენც ვიმგზავრეთ ამ რკინიგზით, რომელიც 12 კილომეტრის სიგრძისაა და ხიუვეშველდში — სიცივის ველში მთავრდება.

რამდენიმე დღის შემდეგ ჩვენ უკვე ნამდვილ მატარებელში ვისხედით და სამშობლოსაკენ მოვემგზავრებოდით, ვტოვებდით სტუმართმოყვარულ უნგრეთს და მის დედაქალაქ ბუდაპეშტს.

ჩემს წინ, მაგიდაზე, უნგრეთში გადაღებული ფოტოსურათების გროვა აწყვია. ვათვალიერებ მათ, ჩემს საუკეთესო სუვენირებს, და ოცნებით ვხედავ უნგრელთა მომღიმარ სახეებს, მათ თვალებს, რომლებშიც ჩანს ჩვენი ქვეყნისადმი უნგრელთა დიდი პატივისცემა და სიყვარული.

ა. ბაჩიჩილაძე

ტყის თავზე დედა არწივი ტრიალებდა.

ბარტყი თბილისში ჩამოვიყვანე და ფრთებშეკრული, ოთახში მყავდა. ყოველდღე ახალ ხორცს ვყიდულობდი მისთვის. ხორცის ნაჭერს ხელიდან მგლეჯდა. კლანჭებს ჩაავლებდა, გაიფხორებოდა, თვალებს აბრიალებდა, თან ხორცს გლეჯდა ბასრი, კაუჭა ნისკარტით.

თანდათან მომეჩვია. «ქიშ-ქიშ», — დავუძახებდი და ისიც ხტუნვით გამოექანებოდა ჩემსკენ, გაშვერილ

ერთხელ, სკოლიდან დაბრუნებულს, ერთი ორომტრიალი დაამხვდა, ეზოში. აღშფოთებული მეზობლები ერთმანეთს არ აცლიდნენ ლაპარაკს. მხოლოდ დედაჩემისგან გავიგე, რაც მოხდა. გალიის კარი ღია დამჩინებოდა და გამოფრენილი არწივი ქათმებსა და კატებს დარეკოდა. ჰაერში კიდევ ტრიალებდა ქათმის ბუმბული. თვითონ არწივი კი მეზობლის სახლის სახურავზე არხინად იჯდა და ნისკარტს გულმოდგინედ ისუფთავებდა. სახურავზე ავფოფხდი. დამინახა, მაგრამ არ განძრეულა. «ქიშ-ქიშ» — ვეძახდი ხმადაბლა და ისიც ნელა, გვერდგვერდად, ჩემკენ მოდიოდა.

გადიოდა დრო. არწივი გაიზარდა, გაღამაზდა, მოთხოვნილებებიც გაეზარდა, გალიაშიც ვეღარ ეტყოდა.

ჩემს მეზობლად ზოოლოგიის მასწავლებელი ცხოვრობდა. მირჩევდა, სკოლის ზოოლოგიური კუთხისათვის მიმეცა არწივი. როგორ დავთანხმდებოდი? მაგრამ, როცა ერთხელ ეზოში

ჩემი არწივი

(ნამდვილი ამბავი)

ამ რამდენიმე წლის წინათ, ამხანაგებთან ერთად, ზღვის პირას ვისვენებდი. მართო ზღვით არ ვკმაყოფილდებოდით და ხშირად ავდიოდით ტყით აზურმუხტებულ მთა-გორებზე. აქედან უფრო დიდი, თვალუწვდენელი სივრცე ჩანდა ლურჯ-ცისფერი წყლისა, აქ უფრო ლაღად ვსუნთქავდით. მთები პირდაპირ ზღვაში ეშვებოდნენ, ეხეთქებოდნენ ტალღები კლდეებს.

ერთხელ, როცა უკან ვბრუნდებოდით, რაღაცამ ჩამიჭროლა და იქვე, ჩირგვებში ჩაიშალა. დაინტერესებულმა, ბურჩები მივწი-მოვწიე. ჩახლართულ ტოტებში ფრინველის ფრთას მოვკარი თვალი. მწყერი მეგონა და ხელი უფრო ღრმად შევყავი, მაგრამ უმალ უკან გამოვწიე. ნაკბენი თითიდან სისხლი მდიოდა. უფრო დავინტერესდი, თანაც სიფრთხილეს მოვუხმე და მალე ჩემს ხელებში მთის არწივის მართვე ფართხალებდა. მოკაუჭებულ ნისკარტს ძირზე ყვითელი ზოლი დასდევდა ბარტყობის ნიშნად. თვალებს აბრიალებდა, თავს იქნევდა, გასხლტომას ლამობდა, მაგრამ მე მაგრად მეჭირა ხელში.

ამხანაგებს დავეწიე.

ხელზე შემახტებოდა, წონასწორობის დასაცავად, შეკრული ფრთების გაშლას ლამობდა.

ერთხელ ვცაღე და ფრთები გაუხსენი. ჯერ ერთ ადგილზე დიდხანს იქნია ფრთები, თითქოს ვარჯიშობდა, მერე აფრინდა, ხან კედლებს მიეხალა, ხან ჭაღს. მერე მხარზე დამაჯდა. იმის შემდეგ ფრთებს აღარ ვუკრავდი. ეზოშიც გამყავდა. გაფრინდებო—მეუბნებოდნენ მეზობლები. მე კი მჯეროდა ჩემი არწივისა და თავისუფლად ვუშვებდი. უნდა გენახათ, როგორ დანავადობდა ეზოს თავზე. ხან ზევით აიჭრებოდა ისარივით, წამს გაუნძრევლად გაიყინებოდა, მერე თავქვე დაეშვებოდა და ჩემს მხარს მოქებნიდა.

გამოვიყვანე, ხელიდან გამისხლტა. კატას დაეძგერა და ჰაერში აიტაცა, თვალს მიეფარა. მოლოდინი მღრღნიდა. დაბრუნდება? შეზინდებისას, როცა იმედი უკვე გადაწყვეტილი მქონდა, მძლავრი ფრთების ტყლაშუნი გაისმა და ჩემი არწივი ოთახის ფანჯრებს მოეხალა. ნისკარტზე და კლანჭებზე სისხლი შეხმობოდა. რომ იცოდეთ, როგორ გამეხარდა მისი დანახვა.

მეზობლებმა პირი შეკრეს და ჩემი არწივის «გასახლება» გადაწყვიტეს. იძულებული გაკხდი დავყოლოდი მასწავლებლის თხოვნას და ჩემმა არწივმა სკოლის ზოოლოგიურ კუთხეში ამოჰყო თავი. რამდენიმე დღე იყო იქ იგი. არაფრად ებიტნავა პატარა, სუსტი გალია, გაანგრია ერთ მშვენიერ დღეს და იქვე მყოფ მოლულუნე მტრედებს და კურდღლებს მუსრი გაავლო.

მე დამიძახეს, რადგან ოთახში შესვლას ვერაფერს ბედავდა.

სკოლიდანაც «გამოსახლეს» ჩემი არწივი. მთხოვეს, უკან წაიყვანეო. მეტი გზა აღარ იყო და ფრინველთა მეფე ზოოლოგიურ პარკს ჩავაბარე. უნდა გენახათ, რა მტრულად დახედნენ ყელტიტველა ორბები და გაუმადლარი სვაეები. ჩემი მეზობლებივით. იმათაც პირი შეკრეს და დაუბატიყებელ სტუმარს «გამოსახლება» დაუპირეს, მაგრამ, თქვენც არ მომიკვდეთ! — ჩემმა არწივმა საკადრისი პასუხი გასცა: ერთს ჩაუნისკარტა, მეორეს კლანჭი გაჰკრა. დააფრთხო ორბებისა და სვაეების გუნდი. ფრინველთა მეფემ დაიკავა თავისი ადგილი.

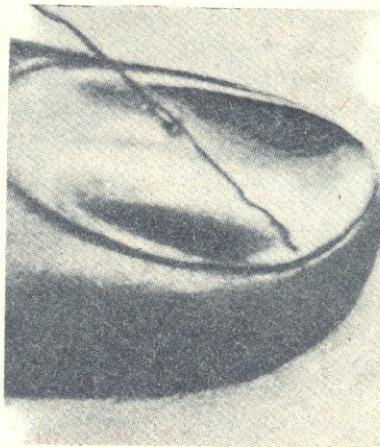
გავიდა წლები. წამოვიზარდე. რაღდენჯერაც ზოობარკში გავივლი, უსათუოდ ვნახულობ ჩემს არწივს. კარგა ხანს ვდგავარ უზარმაზარი გალიის წინ და რაღაცნაირი, გაურკვეველი სევდიანი გრძნობა მეუფლება: ჩემი არწივი ველარა მცნობს. ამაოდ ვეძახი «ქიშქიშს». დგას ამაყად, მძლავრფრთებიანი, დავაქცავებული, მაგრამ რაღაც აკლია, თითქოს მაინც მოდუნებულია. ვიცი, რაც აკლია, ვიცი.

უკან გამობრუნებულს გულდაწყვეტილ მაგონდება ზღვისპირა მთები, პატარა არწივი, რომელსაც მოკაუჭებული ნისკარტის ძირზე ყვითელი ზოლი დასდევდა.

თამაზ კიკნაძე

მინიატურული ნათურა

ზოგიერთ თქვენგანს ალბათ ჯიბის ბატარეის ნათურა ყველაზე პატარა ნათურად მიაჩნია. მაგრამ უკვე კარგა ხანია მზადდება მასზე გაცილებით პატარა ზომის ნათურები. ასეთია, მაგალითად, ნათურა, რომელსაც კუჭის კედლების გადასაღებად, ცოცხალ ორგანიზმის კუჭში უშვებენ. ერთ-ერთ ასეთ ნათურას თქვენ სურათზე ხედავთ, იგი სიგრძით მხოლოდ 2,5 მილიმეტრია, სიგანე კი ერთი მილიმეტრი აქვს. ამ ნათურაში ნათლად მქდავდება ხელსაწყობა «მინიატურიზაციის» ტენდენცია, რომელიც ხელოვნური თანამგზავრების გაშვების შემდეგ დაიწყო.

ბალახი მიწის გარეშე იზრდება

ამერიკის ერთ-ერთმა სამრეწველო კომპანიამ დანერგა ახალი მეთოდი, რომელიც საშუალებას იძლევა, მიწაზე დათესვის გარეშე, საქონელმა ყოველდღიურად მიიღოს მწვანე საკვები. ეს მეთოდი ინდიანის შტატის ერთმა ფერმერმა, გვარად ფრიხაუფმა შეიმუშავა.

მიწის გარეშე ბალახის გაზრდა ძალზე უბრალოდ ხდება. დაბალი ჩანების ფსკერზე ჩააფენენ სპეციალურ ცელულოზის ქაღალდს, რომელზედაც ბალახის თესლს მოაყრიან. შემდეგ თესლს ბუნებრივ წყალში გახსნილ ქიმიური ხსნარით ასველებენ. 6 დღე-ღამის შემდეგ ჩნდება პატარა ყლორტები. ამის შემდეგ ჩანები გადააქვთ სათბურების მსგავს ფარდულეებში. ამ შენობაში განსაკუთრებული ტემპერატურაა დაცული, რეგულირებულია სინესტი და შუქი. ერთი სიტყვით, შექმნილია ბუნებრივი მდგომარეობის მსგავსი პირობები.

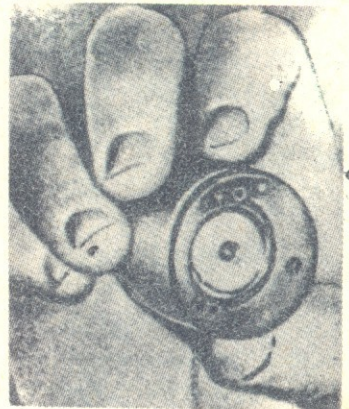
ბალახის თესვა, ყოველდღიურად, გახუფყვეტილად ხდება. ასე რომ, ფერმერი მთელი წლის განმავლობაში იღებს მწვანე საკვებს.

საკვები ბალახის ასეთი წესით მოყვანა იმითაც არის მომგებიანი, რომ სათიბებისაგან ათავისუფლებს და სახნავ-სათესად გამოსაყენებელს ხდის დიდ ფართობს.

ახალი შობთაპარატი

ალბათ ვერცერთი თქვენგანი ვერ მიხედება რაა გამობატული ამ სურათზე. ამასთან, ეს ყველასათვის ცნობილი ნივთი — ფოტოაპარატი. მისი არაჩვეულებრივი ფორმა და ზომა გამოწვეულია თავისებური დანიშნულებით — იგი მონტაჟდება რაიმე ხელსაწყოში და ავტომატურად, ტელემართვით იღებს უჩვეულოდ სწრაფ მოძრაობას.

გურამი ნიშანში ესკრის

ფ ე ლ ე ტ ო ნ ი

გურამი არც სამხედრო პირია და არც სპორტსმენი. ნიშანში სროლა კი უყვარს. იმდენად უყვარს, რომ ზოგჯერ თავდავიწყებამდე მიდის. გურამს შეუძლია, მაგალითად, დადგეს რომელიმე კედლის პირდაპირ და ერთ ამოჩემებულ ადგილს დიდიდან საღამომდე ესროდეს კენჭებს. უფრო მეტიც: ღამეც შეუძლია გაათიოს კენჭების სროლაში. ეს, რასაკვირველია, კარგია, გამძლეობა ადამიანის დადებითი მხარეა. მაგრამ საქმე იმაშია, რომ გურამის სპორტული წარმატება სრულიადაც არ ითვალისწინებს რაიმე დიდი მასშტაბის ჩემპიონობას. მან დაიმსახურა მხოლოდ უზნის ჩემპიონის სახელწოდება და, მიუხედავად თავგამოდებული წვრთნისა, ამ ადგილიდან ფეხი ვერ მოიცივალა. ჩვენ გვინდა გაგაცნოთ გურამის სწავლებული საქმიანობა.

ამას წინათ, ერთ ჩვეულებრივ დღეს, გურამს მოუარა თავისი ახირებული ჩვეულების ჟინმა და მან სკოლიდან პირდაპირ გორგასალის ქუჩაზე მდებარე ტირისაკენ გასწია. გურამი ამ ტირიდან ათიოდე ნაბიჯის დაშორებით ცხოვრობს და იგი ახლაც დაბეჯითებით ამტკიცებს, რომ მიდიოდა არა ტირში, არამედ — შინ. მაგრამ სიტყვა სიტყვა და საქმე — საქმე. რაკი ხსენებულ ტირს აქამდე სამახსოვროდ დარჩა მისი სტუმრობა, გურამის ყალბ მტკიცებას ვერ დაეუჯერებთ.

როგორც ამ საქმის პატიოსანი მოწმეები ამტკიცებენ, გურამი ღიმილით შესულა ტირის შენობაში და ჩანთის გვერდზე მიგდების შემდეგ ტირის მსახურისათვის უკითხავს:

- ძია, მასროლინებ?
- რატომაც არა, ფულის საქმე არ არის? — უპასუხნია ტირის მსახურს.
- ნისიად არ შეიძლება?
- სროლა ნისიად?! რას ამბობ, ბიჭო, ყველს კი არ ვყიდი.

— ყველი რა შუაშია. რა დიდი საქმე იქნება, რომ დღეს ვესროლო და ფული კი ზეგ გადავიხადო! გაკვირვება გამოუთქვამს გურამს.

ტირის მსახურს, თავის მხრივ, მოჭრით მიუგია:

— ამაზე გაცილებით იოლ საქმედ მიმაჩნია, ფული დღეს გადაიხადო და სროლით კი ზეგ ესროლო.

— ძია, — არ დამცხრალა თურმე გურამი, — აგერ, ის თეფში რომ მოვიგო, გამომიცკლი? თეფშის მაგიერ ბურთს მომცემ?

— შენ ოღონდაც მოიგე და, თუ გინდა ბუცებსაც გიყიდი, — უპასუხნია ტირის მსახურს.

გურამს მოსწონებია წამოყენებული პირობა. მართალია, ხელის კანკალით, მაგრამ მაინც, მაშინვე გადაუხდია სათანადო თანხა და ნიშანში სასროლად მომზადებულია. უსროლია ერთი, ორი, სამი, ხუთი, შვიდი, ათი. მეთერთმეტე სროლაზე კი თავი შეუკავებია, რადგან არც ფული ყოფნია და ვერც მოგებისათვის საჭირო ქულათა რაოდენობის ნახევარი დაუგროვებია.

- თოფია ყალბი, — უთქვამს შერცხვენილ გურამს.
- შენ რომ თვალი გატყუებდეს, ჩემი თოფი რა შუაშია! — გაიკვირვა თურმე ტირის მსახურმა.

— მე თვალი მატყუებს?! — უფრო მეტად გაკვირვებია გურამს, — მე მატყუებს თვალი?!

- დიახ შენ. შენ არ ესროლე ახლა ათჯერ?
- რიგიანი სასროლი იარაღით მე ნიშანს ერთ ტყვიასაც არ დავაცილებ, — დაუტრბახნია გურამს.

— ეს ბურთი და ეს მოედანი, — უთქვამს ტირის მსახურს, — გადაიხადე ფული ხელახლა და კიდევ ესროლე.

— არა, — გაცხარებულა გურამი, — მე მხოლოდ მაშინ ვარტყამ ნიშანში, როცა უფასოდ ვესვრი. — უთქვამს მას, ჩანთა აულია, გამოსცილებია ტირის ტერიტორიას, კენჭები აუკრფვია, ჯიბიდან შურდული ამოუძვრია, დაუმიზნებია ტირის სარკმლის მინისათვის...

ტირის სარკმლის მინები ლიწინ-ლიწინით ჩამოცვენილა ძირს. გურამს კი სპორტის მეორე სახისათვის მიუმართავს — ტირის თოფის ტყვიის სისწრაფით აულია სტარტი. სად იყო ამ მრავალნაცადი მორბენალის ფინიში, ეს დღემდე უცნობია. ცნობილი არ არის აგრეთვე ისიც, იმსჯელეს თუ არა თბილისის 72-ე სკოლაში გურამის თანარაზმელებმა ამ ამბის ირგვლივ?

გ. ივანიშვილი

რა პიკითხოთ

რევაზ ინანიშვილი ახალგაზრდა ნიჭიერი მწერალია, რომელიც უფროსებისათვისაც წერს მოთხრობებს და თქვენთვისაც. ბავშვებისათვის დაწერილი მოთხრობები მწერალს ერთ წიგნად შეუკონავეს და პირველი მოთხრობის სახელი — «ბედნიერი მთა» უწოდებია. წიგნში სულ თხუთმეტამდე მოთხრობაა.

აბა, გადაფურცლეთ, როგორ ლამაზად გიყვებათ მწერალი ათასნაირ ამბავს. თუნდაც პაპა თევდორესა და ეფემია ბებიას ამბავი ავიღოთ, ან მალხაზ ბიჭისა, რომელსაც სოფლისათვის წყაროს გამოყვანა განუზრახავს და თავში სულ ერთი ფიქრი უტრიალებს: გამოივლიან მინდვრიდან მომავალი, დაღლილი კოლმეურნეები, გულს გაიგრილებენ, ისიამოვნებენ, იკითხავენ—ვინ გააკეთა იმ ხელმადლიანმაო, და დაერქმევა მალხაზის წყარო. მაგრამ მალხაზი პატივმოყვარეა. მწერალი კიცხავს ყველა ყოყოჩასა და პატივმოყვარეს, რომელთაც სურთ, ყველაფერს იმათი სახელი ერქვას... მარტო კაცი ჭამაშიაც ბრალიაო, ამბობს მწერალი, ყველანი ერთად, შეხმატებილებულად უნდა ვაშენებდეთ ცხოვრებას.

მართლა კარგი და ყოჩაღი ბიჭები არიან ძმები — ელგუჯა და ჭიჭო, დედას მხარში უდგანან, შეშაზეც ისინი დადიან ტყეში...

ამ წიგნში ბევრს შეიძლება მიხაძოთ, მაგრამ ბევრსაც გაკიცხავთ ალბათ. მწერალი არც აქებს

და არც აძაგებს, ის მხოლოდ ხატავს. თქვენ კი უნდა ჩაუკვირდეთ და თავად მიხედეთ, რა არის კარგი და რა არის ცუდი.

შინაარსის გარდა, კარგი იქნება თუ ჩაუკვირდებით, როგორ აღწერს მწერალი ამა თუ იმ სურათს, მოვლენას, ურთიერთდამოკიდებულებას. ცუდი არ იქნება, თუ თქვენთვის უცნობ სიტყვებს ამოიწერთ და ვინმესა ჰკითხავთ. შეიძლება თვით მწერალსაც გაუგზავნოთ წერილი ჩვენი ჟურნალის მეშვეობით. ცუდი არ იქნება, თუ მხატვრობასაც ჩაუკვირდებით... «მაღალი, სევდიანი მთის ძირას ტყე იყო, ტყეში შგლები და ირმები დანაგარდობდნენ, ტყის პირას კი პატარა სახლი იდგა და შიგ კაცი და დედაკაცი ცხოვრობდა... გარეთ თოვდა, ბარდნიდა. ფანჯრებიდან ჩანდა, როგორ ეშვებოდა ლამაზი, ფაფუკი ფანტელები. და თითქოს ამ ფანტელებს მოჰყვებიათ, სახლი ივსებოდა დაუსრულებელი, თვლემისმომრევი ფიქრებით». — ასე წერს მწერალი «ბედნიერ მთაში». მხატვარ დ. ზარაფიშვილს სურათი სწორედ ამისდა მიხედვით დაუხატავს.

გ. გოგიაშვილი

რომ დათვალო, ვერ დაითვჯი

თვალს ხან ხუჭავს, ხან გაახელს,
მთელი ღამე დაგვიმცემს,
არც გვინათებს, აღარც გვათბობს,
არც წვება და არც იძინებს.

რომ დათვალო, ვერ დაითვლი,
ახლოს ვედარ ეკარები,
სადაც წახვალ, იქ მიგყვება,
თვალს გადვენებს ნეტარებით.

მას თუ ნახავ, მხოლოდ ღამე,
ნულარ ეძებ დღისით, მზისით,

აღარც მაშინ — ცას და მიწას
როცა ფარავს ლევა ნისლი.

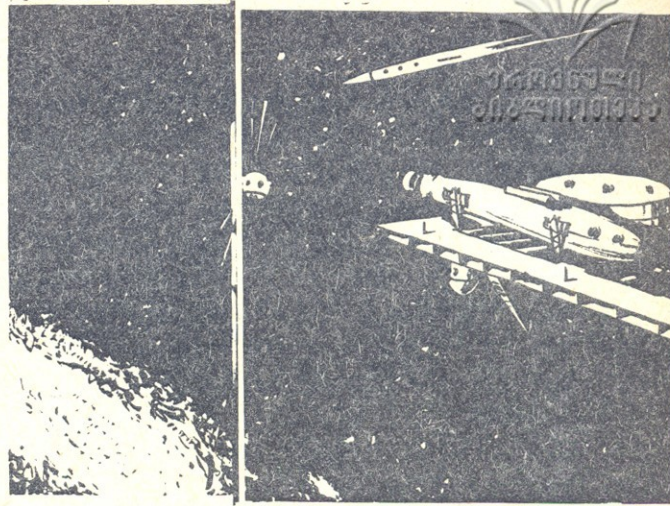
მასთან ახლოს კაცთაგანი
არასოდეს არ მისულა,
ბევრი ფიქრობს იქ გაფრენას,
ნატვრა ვერვინ აისრულა.

შენ, პატარავ, გამოიციან
რას ეძღვნება ჩემი ლექსი,
თან ვისურვებ, იქ გაფრენის
ფიქრი გქონდეს უწმინდესი.

მ. ზვიადაური

კონკრეტ?

ჩვენს თვალწინ საოცარი გარდაქმნა მოხდა.

სულ ამ ცოტა ხნის წინათ, მხოლოდ მეცნიერთა და ასტრონომიის მოყვარულთა ძალზე მცირე წრეს თუ აღელვებდა სამყაროს წარმოშობის, სხვა ვარსკვლავთა სისტემების დასახლებულობის, კოსმოსური მოგზაურობის შესაძლებლობის პრობლემები.

მაგრამ აი, ზედოხედ იქნა გაშვებული საბჭოთა ხელოვნური თანამგზავრები და კოსმოსური რაკეტები ჯერ დედამიწის, ხოლო შემდეგ მზის გარშემო, მთვარეზე და მთვარის გარშემო; ამას წინათ კი დედამიწის თანამგზავრის ორბიტზე გავიდნენ კოსმოსური ხომალდები, თანაც მეორე საბჭოთა ხომალდის «კოსმონავტები» დაბრუნდნენ დედამიწაზე! და მაშინვე ასეულ მილიონობით ადამიანთა ყურადღება მიპყრობილ იქნა ყოველივე იმისაკენ, რაც პირდაპირ თუ არაპირდაპირ დაკავშირებულია მზის სისტემასთან, რაც ეხება ჩვენს ვრცელ «სახლს» — გალაქტიკას, სამყაროს.

ადამიანები, რომლებიც ამ პრობლემისადმი ერთ დროს სრულ გულგრილობას იჩენდნენ, სხვა საკითხებთან ერთად ღრმად დაინტერესდა ერთმა საკითხმაც: «თუ სამყაროში სადმე კიდევ არიან გონიერი არსებები, რატომ აქამდე არაფერი არ გვამცნეს თავიანთ შესახებ?»

* * *

... იმისათვის, რომ წარმოიშვას და განვითარდეს სიცოცხლე, რომელიც გონიერი არსებებით დაგვირგვინდება, საჭიროა სრულიად გარკვეული პირობები; ეს პირობები მსგავსი უნდა იყოს დედამიწის პირობებისა, მისი ფიზიკური და ქიმიური შემადგენლობის, ჰავის, ტემპერატურისა და ა. შ. საშუალო წლიური ტემპერატურა დედამიწაზე მხოლოდ ათი გრადუსითაც რომ გაიზარდოს ან შემცირდეს, სიცოცხლე მასზე, ყოველ შემთხვევაში იმ ფორმით, როგორსაც ამჟამად ჩვენ ვიცნობთ, უკვე შეუძლებელი იქნებოდა.

მზის სისტემის პლანეტებიდან სიცოცხლის განვითარებისათვის ყველაზე ხელსაყრელი პირობები აღმოჩნდა

დედამიწაზე და, შესაძლებელია, ვენერაზე, ხოლო შორეულ წარსულში, იქნებ მარსზეც.

ამიტომ დიდი ხნის განმავლობაში მიაჩნდათ, რომ მიუხედავად ჩვენს გალაქტიკაში ვარსკვლავთა სისტემების უდიდესი რაოდენობისა, დედამიწის მსგავსი, სიცოცხლის წარმოშობისათვის ხელსაყრელი პირობების არსებობა მხოლოდ გამონაკლისის შეიძლება წარმოადგენდესო.

უკანასკნელი ორი-სამი ათეული წლის მანძილზე ეს შეხედულება ძირფესვიანად შეიცვალა. ჩვენს გალაქტიკაში, სადაც დაახლოებით 200 მილიარდი ვარსკვლავია, უნდა იყოს მილიონი, შესაძლოა, მილიარდი პლანეტა, — ფიზიკური და ქიმიური შემადგენლობით საკმაოდ ახლო მდგომი დედამიწასთან. მაშასადამე, უნდა არსებობდეს უამრავი პლანეტა, დასახლებული გონიერი არსებებით, რომლებიც ფიზიკური და გონებრივი განვითარების სხვადასხვა საფეხურზე იმყოფებიან, და შესაძლებელია, ცივილიზაციის უმაღლეს ფორმებსაც მიაღწიეს.

ჩვენს გალაქტიკას აქვს ბრტყელი სპირალის ფორმა, რამდენადმე გამოზურთული ცენტრალური ნაწილით, რომლის დიამეტრი დაახლოებით 100 სინათლის წელია, სისქე — 25 — 30 სინათლის წელი: ხოლო ჩვენი მზე სპირალის ორ მთავარ ტოტთაგან ერთ-ერთის შორეულ ნაწილში მდებარეობს, ცენტრიდან 30 სინათლის წლის მანძილზე; ამასთან, ტოტის სქელ ნაწილში კი არა, არამედ კიდევ.

ჩვენი გალაქტიკის ვარსკვლავთა დიდი უმრავლესობა, დაახლოებით 90 პროცენტი, თავმოყრილია მის ბირთვში — ცენტრალურ, გამოზურთულ ნაწილში. მაშასადამე, ბირთვის რომელიმე კიდეში (ბირთვის შუაგულში გაზის დიდი დაგროვების გამო, ტემპერატურა სიცოცხლის განვითარებისათვის მეტისმეტად მაღალია) შეიძლება თავმოყრილი იყოს გონიერ სამყაროთა უზარმაზარი რაოდენობა.

სივრცეში მათი ათასჯერ უფრო ახლოს განლაგება მნიშვნელოვნად ამარტივებს და აიოლებს ვარსკვლავთაშორისო მოგზაურობებს, სამყაროთა შორის კავშირს, კულ-

ტურის გაცვლას. გალაქტიკის ცენტრის რომელიმე პლანეტაზე დასახლებულ მოაზროვნე არსებებს ათჯერ მეტი შანსი აქვთ საპლანეტათშორისო კავშირისათვის, ვიდრე ჩვენ და ჩვენს ციურ მეზობლებს. ეს კი, თავის მხრივ იმას ნიშნავს, რომ, თუ ჩვენი მზის სისტემას თითქმის ექვსი მილიარდი წელი დასჭირდა, რათა მასში სიცოცხლე გაჩენილიყო და ადამიანს გაეკეთებინა პირველი ცდები კოსმოსურ სივრცეში გასასვლელად, სხვა, უფრო მჭიდროდ განლაგებულ, თანაც უფრო ძველი წარმოშობის სამყაროებში, შესაძლოა, ეს მნიშვნელოვნად ადრე მომხდარიყო. და სრულიად ადვილი შესაძლებელია, რომ გალაქტიკის ცენტრში დიდი ხანია ხორციელდება ვარსკვლავთშორისო მოგზაურობები, არსებობენ გაერთიანებები გონიერ სამყაროთა, სადაც ცივილიზაცია უმაღლეს საფეხურზეა აყვანილი.

ამ გონიერ არსებათა აზრით, საეჭვოა აუცილებელი იყოს მოგზაურობის მოწყობა ათეულ ათასი სინათლის წლის მანძილზე, გალაქტიკის ყველაზე შორ კუთხეში, სადაც ჩვენ ვიმყოფებით.

რამდენადაც არასასიამოვნო არ უნდა იყოს ამის აღიარება, ჩვენ, მზის სისტემის ერთადერთ პლანეტაზე მცხოვრებნი, წარმოვადგენთ ნამდვილ კოსმოსურ პროვინციელებს, სხვა სამყაროთა ოკეანეში გადაკარგულებს. და საეჭვოა, «დედაქალაქის» მიდამოებში მცხოვრებ გონიერ არსებებს ჰქონდეთ შესაძლებლობა ან სურვილი ჩვენსკენ სამოგზაუროდ ენერჯის დახარჯვისა.

ანდა, კაცმა რომ თქვას, რატომ არ შეიძლება ვიფიქროთ, რომ ამ არსებებმა დიდი ხანია აღმოგვაჩინეს,

იციან ჩვენი არსებობის შესახებ, გენახსენებენ: «არ გვთვლიან რაიმეთი საინტერესო ან განსაკუთრებულ არსებებად, ისევე, როგორც ჩვენ არ ვაძლევთ მნიშვნელობას ჭინჭვლებს გროვას ტყეში?»

ასეთი მდგომარეობა ალბათ დარჩება მანამ, ვიდრე კაცობრიობა თვითონ არ გამოიხატავს ვარსკვლავთშორისო სივრცის დაძლევის საშუალებას და გაემართება «დიდ ქალაქში»—ჩვენი გალაქტიკის ცენტრში.

ფხვით, ცხენით თუ იალქნიანი ხომალდებით მოგზაურობების ხანაში, საათში ათეული, ასეული და ათასეული კილომეტრების გავლა მხოლოდ მძაფრ ფანტაზიად, სრულიად შეუძლებლად მიაჩნდათ. და ვინ გამოიცნობს, რა სიმაღლეს მიაღწევს ადამიანის გენია 50-100 წლის შემდეგ, რომ არაფერი ვთქვათ ათას წელზე.

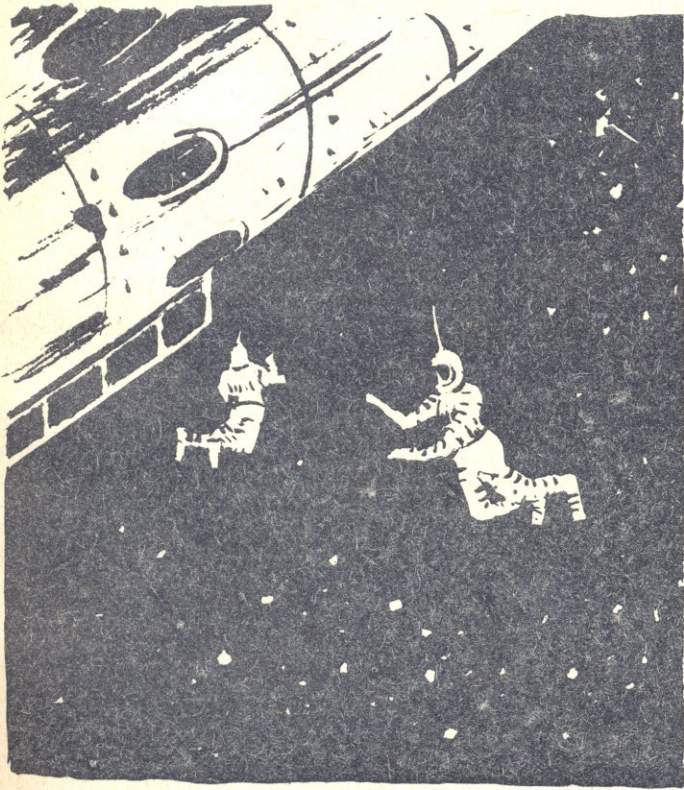
მაგრამ მართო კოსმოსური მოგზაურობები როდი წარმოადგენენ მოაზროვნე არსებათა ურთიერთობის საშუალებას.

ჩვენი მზის სისტემის ორი ხელოვნური თანამგზავრის გაშვების გამოცდილებამ დაგვანახვა, რომ მყარი რადიოკავშირი უზარმაზარ მანძილზე მოქმედებს. რადიოტელესკოპები საშუალებას გვაძლევენ ვარსკვლავთა გამოსხივებები. სხვა გალაქტიკებს შორის წყალბადის დაგროვება აღმოვაჩინოთ ისეთ მანძილზე, რომელიც ათეული (ხოლო ზოგიერთი მონაცემებით, ათასეული) მილიარდი სინათლის წლით განიზომება.

სრულიად შესაძლებელია, რომ ყველაზე მგრძობიარე რადიომიმღების მიერ აღმოჩენილი სტვენის, ხმაურის, შრიალის ზღვაში იძირებიან ან ჯერ კიდევ შეუცნობელი რჩებიან გონიერ არსებათა მიერ სპეციალურად გამოგზავნილი სიგნალები: ან, ხომ შეიძლება ეს სიგნალები წარმოადგენდნენ ჩვენი გალაქტიკის ცენტრალურ ნაწილში დასახლებული გონიერი არსებების ურთიერთშორის ლაპარაკის ნაწყვეტებს? კაცობრიობა რატომ ახლავე არ იწყებს კოსმოსის სისტემატურ ყურისგდებას, გამოიყენებს რა სათვლელ-ამომხსნელ მანქანებს დაჭერილი სიგნალების გასაშიფრად?

ამას წინათ, ამერიკელმა ასტრონომმა ფრანკ დრეიკმა ამ მიმართულებით პირველი ნაბიჯი გადადგა. 1960 წლის 10 აპრილს მან დაიწყო ყოველდღიური ყურისგდება და გაშიფრვა ყოველივე იმ ხმებისა, რაც კოსმოსიდან მოდის. ჯერჯერობით იგი თავის დაკვირვებებს ახდენს ვეშაპის ტაუსა და ერიდანის ეპსილონის ვარსკვლავებზე, რომლებიც დედამიწიდან 11 სინათლის წლით არიან დაშორებული.

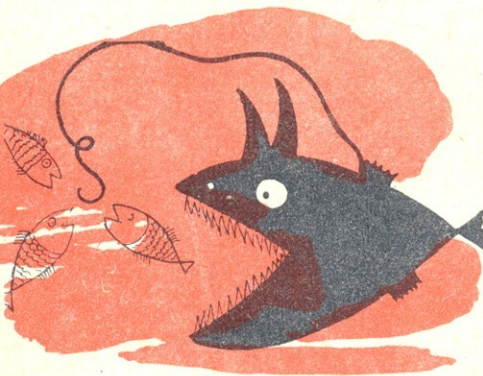
შეიძლება გავიდეს ათეული წლები, სანამ ხმების ქაოსში აღმოაჩენენ გონიერ არსებათა სიგნალებს. მაგრამ, ჩვენდა საბედნიეროდ, ისიც მოსალოდნელია, რომ ეს ხვალეე მოხდეს. ჩვენი სამყაროს კარებზე გარედან მოგვიკაკუნებენ და იკითხავენ: «არის თუ არა მანდ ვინმე?»— და ჩვენც შევძლებთ ვუპასუხოთ: «ვინა ხართ?».

თივემხარი თივეპი

მათ არა აქვთ არც ბადებები, არც სპინინგები, არც სატყუარები, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ისინი ნამდვილი თევზმჭერებია. ისინი—წყნარი ოკეანის უღრმესი ბინადრებია. ერთერთ მათგანს საოცრად დიდი და მახინჯი პი-რის გამო „ზღვის ეშმაკი“ უწოდეს, როდესაც ზღვის ეშმაკი ქვიშაში ან შლამში ჩაფლული წევს, გრძელ ჭიას წააგავს. როგორც კი გამოუტ-დელი თევზი „აკენკვას“ დაუპირებს ასეთ „ჭიას“, მაშინვე მოხვდება ხოლმე მტაცებლის ბასრ კბილებში. ამ დროს ზღვის ეშმაკის ხახა ისე იწელება, რომ თევზს შეუძლია შესანსლოს მასზე არა ნაკლები სიდიდის თევზები.

ზღვას ეშმაკის მონათესავე ერთ სახეობას ზურგზე ხორცმეტი აქვს, რომელიც ზღვის ბნელ სიღრმეში პატარა მანათობელ თევზსა პკავს. ეს მოწყობილობაც ხელს უწყობს ზღვის მტაცებელს ნადირობაში.

სადილი მფარეხისაგან

აღბათ, არავის არ გააკვირვებს ის ფაქტი რომ მრავალი ფრინველი იკვებება მწერებით, მაგრამ ძნელი დასაჯერებელია, რომ ეს საკვები ადამიანს გააძღობს. სხვათაშორის, თერმი-ტები ბევრად უფრო სასარგებლოა, ვიდრე ძრო-ხის ხორცი: ასი გრამი ძროხის ხორცი შეიცავს 130 კალორიას, ხოლო ასეთივე რაოდენობის შემწვარი თერმიტები—560 კალორიას.

შეიძლება საკვებად მწერების გამოყენების აზრი ადამიანებს პირველად მოუყვიათ შიმში-ლიანობისა და მოუსაკვლიანობის დროს. შემდეგ, მწერები ხალხმა, სხვა პროდუქტებთან ერთად, მენიუში შეიტანა. ასე რომ, ანტილიის კუნძუ-ლების ბაზრებში, ბოსტნეულობასთან, ხორცთან და თევზთან ერთად იყიდება გამხმარი კალიე-ბი. სულანის ვაჭრები მყიდველებს სთავაზობენ ჩვეულებრივ საქონელს: შემწვარ თერმიტებს

და მუხლუხობებს. ლიბიელები ახმობენ კალიებს მზეზე, ფქვავენ და შემდეგ ამზადებენ კვერს.

გასულ საუკუნეში ცდილობდნენ საკვების სხვადასხვაობისათვის ახალი სახის პროდუქ-ტი დაენერგათ ამერიკასა და ევროპაში. ამ

იდეას მხარს უჭერდნენ მეცნიერები. ინგლისელ-მა ხოლმე ლონდონში ასეთი წიგნი გამოსცა: „რად არ ვიკვებებით მწერებით“, სადაც ამტ-კიცებდა, რომ მწერები იკვებებიან მცენარეე-ბით, ძალიან სუფთანი არიან, ორგანიზმისათ-ვის სასარგებლონი და გემრიელები.

ბიოლოგმა რილემ შემდეგი ექსპერიმენტი ჩაატარა მისისიპის დაბლობში: რესტორანში შეუკვთა სადილი ამ მწერებისაგან და მიიბა-ტიქა ყველა მსურველი. სადილის შემდეგ სტუმ-რებმა განაცხადეს, რომ კალიისაგან დამზადე-ბული სუბი, შემწვარი და ტკბილი შესანიშნა-ვიაო.

რამდენიმე წლის წინათ პარიზის კაფეში გემო გაუსინჯეს ღვეზელს, რომლის გული ხო-ჭოს მატლისაგან იყო გაკეთებული. ამბობენ, რომ მეჭაშნიკების უმრავლესობამ მეორე ნაჭ-რებიც მოითხოვათ, ხოლო როცა პარიზის ენტო-მოლოგიური საზოგადოების ვიცე-პრეზიდენტი ხალხს მოუწოდებდა ბრძოლა ეწარმოებინათ ტყის მავნებლების, ხოჭოების წინააღმდეგ, თან იმასაც უმატებდა, ამათ ხომ საკვებადც გამოიყენებოთ.

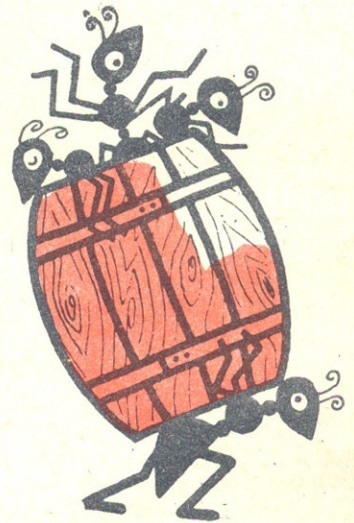
ყინულთან თამაში

ქალაქ კეპეტკის (კანადა) მცხოვრებნი გულგ-რილნი არ არიან წყლის სპორტისადმი, მაგრამ

წმინდა ლავრენტის მდინარე, რომელზედაც ქა-ლაქია გაშენებული, წლის განმავლობაში მხო-ლოდ რამდენიმე თვეა გაუყინავი. ამიტომ, ად-რე გაზაფხულზე, როცა ყინული ჯერ კიდევ არ დაძრულა, სპორტსმენები წყალში უშვებენ თავიანთ ბაიდარებს.

წიბოსნები ეჯიბრებიან ერთმანეთს სიჩქა-რეში, ძალასა და სიმარჯვეში. არც თუ ისე ად-ვილია გადალახო მდინარის ორკილომეტრი-ანი სიგანე, როდესაც ნავს მცურავი ყინულის ლოდები ხვდება. სპორტსმენებს ხშირად უხდე-ბათ ბაიდარებიდან გადმობტომა, რათა ნავს წაუბიძგონ ხოლმე. გაუფრთხილებელი ნაბიჯი, ზედმეტი მოძრაობა მათ ცივ აბაზანას უქა-დის. მხოლოდ რამდენიმე მათგანი თუ ახერ-ხებს ნაპირამდე დაუსველებლად მისვლას და აუცილებელი მოპირდაპირე რეისის შესრულე-ბას. ყინულთან ამ თამაშში გამარჯვებულნი ჯალდოს იღებენ და თიფლებიან წყლის სეზო-ნის ლიდერებია.

ოტი ქასრი ჰიანჭველა

გასული წლის ზაფხულში კემპენის ოლქი (გღრ) შეივსო რამდენიმე მილიონი ახალი „მცხოვრებლები“. აქ ოლხიხიდან გადმოსასხ-ლეს 20 კასრი ტყის წითელი ჰიანჭველა.

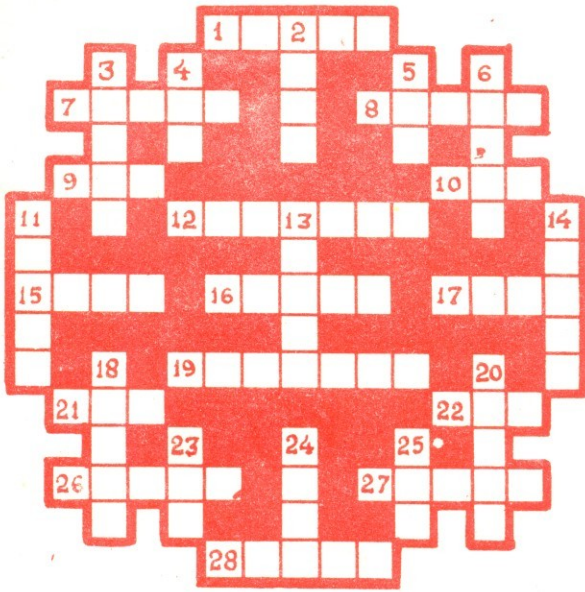
საქმე იმაშია, რომ რამდენიმე წლის წინათ კემპენის ოლქში ტყეს ხანძარი გაუჩნდა, რო-მელმაც გაანადგურა ჰიანჭველების ბუდეები. წითელი ჰიანჭველები კი აუცილებელია ტყის გასახარებლად: ისინი აფხვიერებენ ნიადაგს, სპობენ ხის მღრღნელ და ქერტის მჭამელ მუხ-ლუხობებს, ამუშავებენ ორგანულ ნარჩენებს. სწორედ ამიტომ, ტყის დამცველმა საზოგადოე-ბამ გადაწყვიტა გადმოესახლებინა „მოხალისე სანიტრები“. ჰიანჭველები კარგად შეეგუენ ახალ ადგილს და შესანიშნავად გრძნობენ თავს.

ბ ა მ ო ც ა ნ ა

ხან თეთრია და ხან ლევა, წვიმისა და სეტყვის დედა
ხან კი წითლად იღებება, ტბებით, ზღვებით იკვებება.
ა. მწარიაშვილი

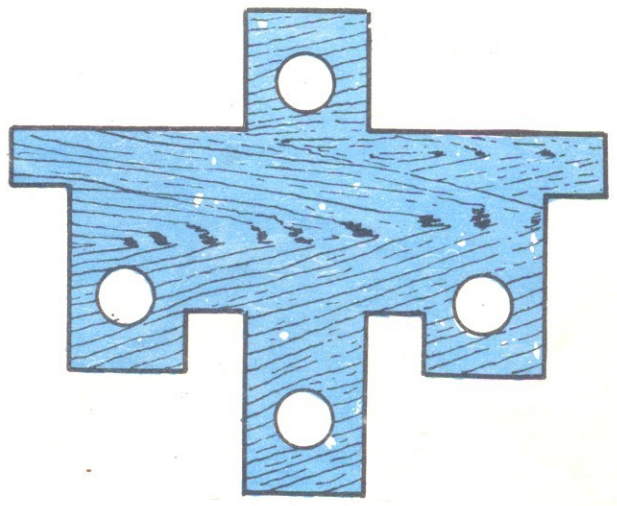

ჰორიზონტალურად: 1. გარეული ცხოველი; 7. ქართული ოპერა; 8. მდინარე სსრკ-ში; 9. სახატბო ლექსი ან პოემა; 10. ნ. ლომოურის მოთხრობა; 12. ქალაქი საქართველოში; 15. ევროპის სახელმწიფოს დედაქალაქი; 16. ალ. ყაზბეგის „ელგუჯას“ გმირი; 17 მდ. ვოლგას შენაკადი; 19. ინდონეზიის ერთ-ერთი კუნძული; 21. ტბა აშშ-ში; 22. რიცხვი; 26. ერთუჯრედიანი ცხოველი; 27. ქიმიური ელემენტი; 28. რაიონული ცენტრი საქართველოში.

ვერტიკალურად: 2. მოქმედი ვულკანი; 3. ინგლისური ზომის ერთეული; 4. ეროვნება; 5. გერმანელი ფიზიკოსი; 6. ტბა სსრკ-ში; 11. ფრანგი მწერალი; 13. ლითონი; 14. მთა სსრკ-ში; 18. ქიმიური ელემენტი; 20. სახელმწიფო აზიაში; 23. მდინარე აზიაში; 24. კონტინენტი; 25. ფართობის საზომი ერთეული.

შეადგინა მე-9 კლასის მოსწ. მ. ხვედელიძემ ქუთაისი

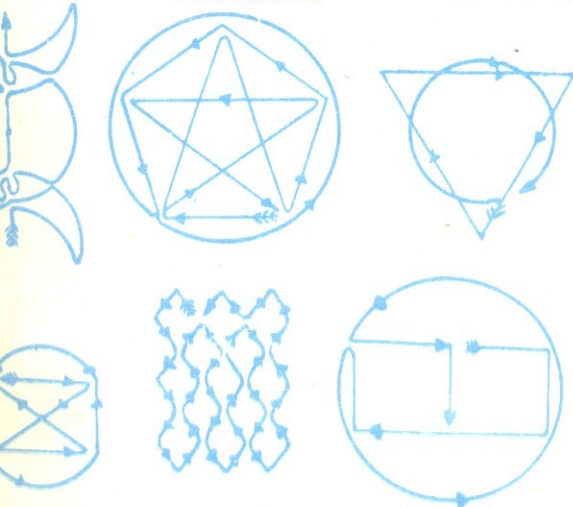
თ ა მ ს ა ტ ე ხ ი

ფიცრის ეს ნაჭერი საჭიროა გაიყოს 4 თანატოლ ნაწილად ისე, რომ ყოველ მათგანს თითო ნახვრეტი ჰქონდეს.

ა. ხახკინი

კ ა ს უ ხ ე ბ ი

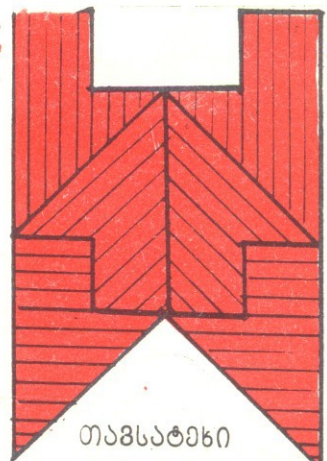
ქ რ ო ს ვ ო რ ღ ი

ვერტიკალურად: 1. მენჯი; 3. ნიგერი; 4. ფორმოზა; 5. იზიდა; 6. ჰალვა; 7. ალენი; 9. „ისკრა“; 14. ფაუნა.

ჰორიზონტალურად: 2. შედეგრი; 5. იონი; 6. ჰიჯრა; 8. ორბი; 10. კი; 11. „რეალი“; 12. სეიმი; 13. კუ; 15. ალნი; 16. ალაფი; 17. ზოლა; 18. პლანერი.

ბ ა მ ო ც ა ნ ე ბ ი

1. ბოქლომი; 2. ჯატეფონი.

თ ა მ ს ა ტ ე ხ ი

ფიცრის ეს ნაჭერი იყოფა 6 თანატოლ ნაწილად ისე, როგორც ეს ნახაზზეა ნაჩვენები.

6.159/2

ᠠᠨᠠᠨᠠᠨᠠᠨᠠᠨ
ᠠᠨᠠᠨᠠᠨᠠᠨᠠᠨ

